

Mobiliti Pekerja Migran Tidak Mahir ke Malaysia: Implikasi Sosial dan Perundangan Negara

(Mobility of Unskill Migrant Worker to Malaysia: Social and Legal Implications)

ROHANI ABDUL RAHIM
MUHAMMAD AMIN NASRIN MOHD ZUKI
MOHAMAD ROASHAAREE AB RAHIM
AIMAN AIZUDDIN JUNAIDI
MOHD SHUKOR ABDUL MUMIN

ABSTRAK

Malaysia memiliki perancangan pembangunan ekonomi yang rancak menjelang Transformasi Nasional 2050. Pembangunan ini berkait rapat dengan keperluan kepada kelestarian sumber buruh yang diperlukan untuk menggerakkan perancangan ini. Bersama-sama dengan sumber buruh tempatan, sumber migran daripada luar negara menjadi pilihan majikan yang kebanyakan mereka tergolong kepada pekerja tidak mahir yang dibawa masuk secara sah, dieksploitasi sebagai mangsa pemerdagangan manusia atau diseludup masuk ke Malaysia secara tanpa izin untuk memenuhi keperluan pelbagai sektor ekonomi. Ini membina fenomena lambakan pekerja migran tidak mahir. Situasi kurang sihat ini mengancam kesejahteraan masyarakat dan negara. Sebagai imbalan, pelbagai dasar dibentuk oleh kerajaan untuk mengawal keadaan tetapi masih kurang berkesan bagi mengatasi persoalan mobiliti retas sempadan hampir tanpa had. Kesannya, ia memburukkan lagi masalah sosial dan perundangan melibatkan pekerja migran dengan berlakunya kebanjiran pendatang tanpa izin (PATI). Faktor penarikan dan penolakan ini menimbulkan kesan kepada masyarakat tempatan serta pencerobohan terhadap sempadan negara akibat aktiviti tidak sihat yang dibawa bersama dengan mobiliti dan kemasukan secara haram. Ini menjejaskan keselamatan dan citra Malaysia sebagai negara berdaulat. Pengalaman negara luar dalam mengurus pekerja tidak mahir dirujuk untuk memahami masalah penggajian pekerja tidak mahir. Artikel ini akan menyingkap faktor keperluan negara terhadap pekerja migran mahir, sektor ekonomi yang menggaji pekerja migran tidak mahir, kelayakan kemasukan sebagai pekerja migran sah; permasalahan pencerobohan sempadan negara; implikasi lambakan pekerja migran tidak mahir dalam sektor ekonomi, keselamatan masyarakat sosial dan pematuhan terhadap perundangan negara.

Kata kunci: Pekerja tidak mahir; PATI; implikasi sosial; penguatkuasaan undang-undang

ABSTRACT

Malaysia has a strong economic development plan to reach out for the National Transformation 2050. This development is closely linked to the need for sustainability of the labour resources needed to move this vision. Together with local sources of labour, migrant sources from abroad becomes employers' choice, most of whom belong to unskilled workers who are legally enrolled, exploited as trafficking victims or inadvertently entering Malaysia undocumented to meet various needs in economic sectors. This develops the phenomenon of unskilled foreign workers influx. This unhealthy situation threatens the well-being of the people and the country. In return, various policies are formulated by the government to control the situation but are still less effective in addressing the question of uncontrolled border crossing mobility. As a consequence, it exacerbates social and legal issues involving the influx of illegal migrant workers. This push and pull factor has an impact on the local society and the trespass on the country's borders due to unhealthy activities brought along with mobility and illegal entry. This affects the security and Malaysia images as a sovereign state. Other countries experiences in managing unskilled workers will be referred to in order to understand the problem of unskilled workers employment. This article will highlight the country's needs for skilled migrant workers, the economic sectors employing unskilled migrant workers, entry requirements as legal migrant workers; the problem state borders trespassing; the implications of unskilled foreign workers influx in the economic sector, social security of society and compliance to the state legislation.

Keywords: Illegal unskilled workers; mobility; social implications; law enforcement

PENGENALAN

Perkembangan dan kepesatan globalisasi telah mewujudkan satu fenomena baharu dalam pelbagai aspek dan memberi impak kepada pembangunan ekonomi melibatkan negara maju dan negara membangun. Negara membangun cenderung tinggal terkebelakang dalam arus globalisasi berbanding negara maju kerana pelbagai faktor. Ketidaksamaan keupayaan dalam menghadapi arus globalisasi menyebabkan pencapaian pembangunan ekonomi berbeza-beza antara negara dan secara tidak langsung meninggalkan impak negatif dan positif terhadap sesebuah negara.

Pada awal abad ke-20, Tanah Melayu telah menerima pekerja asing, apabila kerajaan kolonial Inggeris memperkenalkan dasar imigrasi liberal. Akibat daripada dasar tersebut, ramai pekerja asing terutamanya dari China, India dan Indonesia dibawa masuk dalam sektor perladangan, pembinaan, perlombongan dan pentadbiran.¹ Malaysia menjadi negara penyumbang dan penerima pekerja asing bukan sahaja di rantau Asia Tenggara bahkan di dunia, dengan menyumbangkan pekerja mahir dan mengimport pekerja kurang mahir.² Proses ini menyebabkan ketidakseimbangan dari segi teknologi, agihan sumber, tahap pengeluaran serta akses kepada kewangan penduduk dunia serta menyumbang kepada agihan pendapatan global yang tidak seimbang. Antara impak penting globalisasi ke atas pertumbuhan ekonomi dunia adalah seperti berlakunya perbezaan jurang pendapatan, jurang pelaburan asing, jurang perkembangan ICT, migrasi antarabangsa sama ada pendatang asing atau pelarian, globalisasi ekonomi, isu alam sekitar serta implikasi terhadap dasar dalam sesebuah negara.³ Kesan globalisasi dirasai oleh semua negara dan masyarakat dunia sama ada kesan positif seperti kemajuan dan kelajuan teknologi yang mempercepatkan perhubungan atau kesan negatif seperti Mobiliti PATI (PATI), aktiviti jenayah terancang serta lain-lain keburukan sosial.

Krisis ekonomi yang berlaku pada tahun 1997/1998 di rantau Asia ini juga memperlihatkan era penghijrahan berskala besar masyarakat dunia kerana kebanyakan rakyat hilang punca rezeki, diberhentikan kerja dan muflis. Krisis ini juga menjejaskan ekonomi negara-negara Asia Timur dan Asia Tenggara seperti Korea Selatan, Jepun, Thailand, Indonesia dan Malaysia. Kesannya, ia berjaya mengancam keselamatan masyarakat sosial dan memaksa masyarakat bermigrasi untuk mencari peluang ekonomi yang lebih baik dan meyakinkan, demi mengubah taraf kehidupan berkeluarga dan bermasyarakat. Isu rentas sempadan PATI merupakan isu global kerana turut berlaku di negara-negara membangun dan negara maju yang mempunyai pelbagai faktor daya tarikan seperti peluang ekonomi, pekerjaan, kestabilan, keamanan serta faktor mendapatkan perlindungan. Negara Amerika, Kanada, Australia, Malaysia dan Arab Saudi antara

negara-negara yang menjadi pilihan pendatang asing sama ada secara sah atau tidak sah. Justeru dengan mobiliti pendatang asing ini mendatangkan pelbagai masalah ekonomi, sosial dan keselamatan negara dan penyelesaiannya dengan melaksanakan perundangan negara dan program-program pengawalan dan pencegahan.

Semenjak tahun 2006, Wawasan 2020 merupakan program dan agenda kebangsaan yang mengasaskan negara untuk mencapai status negara maju menjelang tahun 2020. Pihak kerajaan telah mengimplimentasikan Rancangan Malaysia ke-9 (2006-2010) sebagai program pembangunan lima tahun untuk menghadapi cabaran ekonomi, sosial dan kebudayaan dengan jangkaan peningkatan KDNK 5.2 peratus kadar tahunan. Malaysia juga mengasaskan untuk menjadi negara industri dan negara maju menjelang 2050. Peluasan kegiatan ekonomi ini menyebabkan negara memerlukan tenaga buruh tambahan berjumlah 3 juta untuk bersedia memenuhi keperluan tenaga buruh tempatan. Akibat daripada faktor penarik (pull factor) seperti pembangunan pesat ekonomi Malaysia berlakulah peningkatan drastik jumlah PATI (PATI) yang masuk ke negara ini dan mereka dengan mudah mengisi kekosongan keperluan tenaga buruh Malaysia. Secara tidak langsung, ini mengubah kaedah kawalan dan penguatkuasaan keselamatan negara.

DEFINISI PEKERJA ASING

Pekerja asing atau pekerja migran bermaksud pekerja sesebuah sektor yang bukan berasal dari warga tempatan atau penduduk tetap di Malaysia, seperti diperuntukkan dalam Akta Kerja 1955 Seksyen 2 yang menjelaskan perbezaan pekerja asing dan pekerja asing domestik. Kategori pekerja asing atau pekerja migran boleh dirujuk kepada pekerja migran mahir dan pekerja migran tidak mahir yang ditadbir secara berasingan di Jabatan Imigresen Malaysia.

Jangka masa pengalaman bekerja bagi pekerja migran mahir ini adalah lebih kurang 5 tahun dan ke atas. Pekerja migran ini juga terdiri dari golongan profesional yang diambil bekerja di syarikat-syarikat besar dalam negara yang datang dari negara moden dan maju seperti Amerika Syarikat, Jepun, Jerman dan sebagainya. Golongan ini juga dikelaskan sebagai pekerja asing *expatriate* dan menerima gaji minimum sebanyak RM5,000 dan lebih dengan tujuan kedatangan ke Malaysia atas keperluan dari syarikat-syarikat besar.⁴ Golongan profesional sasaran adalah seperti doktor perubatan, doktor pergigian, jururawat, jurutera, arkitek, akauntan, juruukur dan pekerja profesional dalam bidang pelancongan yang dijemput untuk masuk bekerja di Malaysia.⁵ Golongan ini yang masuk dan berada di Malaysia hanyalah 10 peratus sahaja dari jumlah keseluruhan pekerja migran dalam negara.⁶

Perbincangan dalam artikel ini mengfokus kepada pekerja migran tidak mahir dan tidak ada pengalaman kerja sebelumnya. Mereka diberikan kerja asas yang mudah difahami tanpa memerlukan sebarang pengalaman atau pengetahuan. Dalam arus keperluan tenaga kerja bagi pembangunan ekonomi negara, adalah menjadi suatu penekanan bagi setiap negara untuk mendapatkan pekerja migran yang memiliki kemahiran. Ini kerana berdasarkan teori, kemasukan teknologi ke dalam negara, ia akan memberikan kesan positif kepada pembangunan negara.⁷ Namun, sebaliknya pula berlaku apabila majoriti pekerja di sektor industri terdiri daripada pekerja migran tidak mahir.

Mereka ini boleh juga bersumber daripada migran yang diperdagangkan dan diseludup masuk ke Malaysia. Kedatangan mereka ke Malaysia hakikatnya ialah untuk bekerja tetapi disebabkan kurang berpendidikan, kepercayaan yang tinggi terhadap agen atau perekrut pekerjaan menyebabkan mereka pasrah dengan proses migrasi yang dihadapi mereka, sehingga mereka ditangkap oleh pihak berkuasa, disiasat, dan diputuskan sama ada mereka merupakan mangsa pemerdagangan orang atau diseludup dengan kerelaan dan pengetahuan penuh. Semasa berada di Malaysia mereka diambil bekerja oleh majikan tempatan secara tidak sah dan melakukan kerja-kerja tidak mahir dan 3D, dieksploitasi dengan dibayar gaji rendah dan tidak disediakan kemudahan asas seperti kelayakan seorang pekerja sah.⁸

STATISTIK PEKERJA MIGRAN TIDAK MAHIR DI MALAYSIA

Malaysia menjadi destinasi popular di kalangan pendatang tanpa izin terutama di rantau Asia Tenggara. Kemasukan mereka juga membawa pelbagai implikasi sosial, ekonomi, perundangan (status dan hak) dan juga masalah lain seperti penglibatan dalam jenayah, kesihatan, kemiskinan dan penyakit sosial. Pada tahun 2005 sehingga 2008, seramai 212,316 orang PATI telah ditahan oleh pihak berkuasa di Malaysia, melibatkan pelbagai negeri di Semenanjung termasuk Sabah dan Sarawak. Pertambahan mereka berlaku setiap tahun di sebabkan keperluan untuk meningkatkan kadar pertumbuhan ekonomi dan jumlah pekerja tempatan tidak dapat memenuhi keperluan ini.

Di antara tahun 1998 hingga 2000 berlaku kemasukan pekerja migran tidak mahir paling ramai disebabkan kemelesetan ekonomi yang berlaku. Pihak Pengurusan industri swasta cenderung mencari cara alternatif bagi mengurangkan kos pembayaran gaji pekerja. Dengan itu, industri swasta pada masa itu memilih mengambil pekerja migran tidak mahir sebagai pekerja dengan kos yang lebih murah dan mudah didapati.⁹ Sebaliknya pekerja tempatan lebih cenderung kepada majikan yang dapat membayar

gaji yang lebih tinggi dengan jawatan lebih baik bagi mengatasi tekanan keperluan hidup semasa.

Kerajaan pula membenarkan pengambilan pekerja migran di semua sektor berkuat kuasa serta-merta dan hanya menggalakkan warga tempatan untuk bekerja sebagai pekerja mahir dan separa mahir sahaja, dan selebihnya pekerja tidak mahir ditawarkan kepada pekerja warga asing.¹⁰ Kesannya, berlaku kemasukan jumlah pekerja migran tidak mahir secara mendadak yang menutup peluang pekerja tempatan. Dalam kajian¹¹ lalu (antara tahun 1997 sehingga 2007) didapati walaupun pekerja migran memenuhi ruang pekerjaan yang ada dalam tempoh yang pendek, namun kesan jangka panjang yang amat ketara ialah ia menyebabkan berlaku peningkatan kebergantungan negara kepada pekerja migran tidak mahir.

Mengikut data daripada Jabatan Imigresen Malaysia, jumlah pekerja migran pada September 2017 ialah seramai 1.7 juta orang.¹² Ini adalah pekerja migran yang didaftarkan dan mempunyai permit bekerja serta ada rekod di Jabatan Imigresen Malaysia. Namun jika meliputi pekerja migran tanpa permit, anggaran jumlah pekerja migran yang berada di Malaysia adalah seramai 4 juta orang setakat Julai 2017.¹³ Sekiranya dikeluarkan 10 peratus daripada jumlah keseluruhan 4 juta pekerja migran, ini bermakna hanya 400,000 orang sahaja yang kategorikan pekerja mahir, manakala hampir 3.5 juta orang adalah pekerja migran tidak mahir.

Laporan Bank Negara Tahun 2015 juga menunjukkan permintaan terhadap pekerja migran tidak mahir semakin meningkat pada tahun 2015 (2.14 juta orang) berbanding pada tahun 2014 sebelumnya (2.07 juta orang).¹⁴ Manakala pada tahun 2016, jumlah ini menurun kepada 1.87 juta orang.¹⁵ Penurunan sebanyak 12.62 peratus ini kerana berlaku pengurangan kebergantungan dalam sektor pekerjaan lain, walaupun keperluan pekerja migran tidak mahir meningkat mendadak dalam sektor pembinaan, perkilangan dan pertanian.

Pada 2014 dianggarkan terdapat 6.7 juta pendatang asing di Malaysia. Daripada jumlah itu, hanya 2.1 juta sahaja mempunyai permit yang sah, Jumlah keseluruhan pekerja migran yang berada dalam negara jauh lebih ramai.¹⁶ Lebih kurang 4 juta orang lagi berkemungkinan di gaji oleh majikan tanpa kelulusan yang sah. Data kemasukan mereka yang didaftarkan hanyalah pekerja migran mahir dan tidak mahir yang masuk melalui agen secara sah melalui Jabatan Imigresen Malaysia sahaja yang direkod, namun pekerja migran tidak mahir yang berada dalam negara jauh lebih besar berbanding yang direkodkan.¹⁷ Kegemaran majikan menggajikan pekerja migran tidak mahir yang tidak sah¹⁸ menjadikan jumlah pekerja migran tidak mahir yang boleh direkod tidak dapat ditentukan dengan tepat sehingga sekarang.

Kementerian Sumber Manusia¹⁹ menganggarkan seramai 3 hingga 5 juta orang PATI (pada 2017).²⁰ Manakala menurut Pengarah Eksekutif Persekutuan Majikan-majikan Malaysia (MEF), Datuk Shamsuddin

Bardan dianggarkan wujud seramai 6 hingga 7 juta orang pekerja migran yang tidak berdaftar.²¹ Jumlahnya jauh lebih besar berbanding pekerja migran yang datang secara sah.²²

SEKTOR YANG MENGGUNAKAN PEKERJA MIGRAN TIDAK MAHIR

Pekerja migran yang dibawa masuk secara sah hendaklah mengikut peraturan yang telah ditetapkan oleh kerajaan dan bekerja dalam sektor yang dibenarkan sahaja. Ini bertujuan untuk memberi peluang kepada warga tempatan untuk mengambil peluang dan bekerja dalam pelbagai sektor dan menetapkan had kepada pekerja migran untuk bekerja dalam semua sektor pekerjaan. Sektor yang hanya dibenarkan pengambilan pekerja migran hanyalah dalam enam sektor sahaja, iaitu sektor Perkilangan, Pembinaan, Pertanian, Perladangan, Perlombongan dan Pengkuarian serta sektor Perkhidmatan. Senarai ini jelas dinyatakan dalam peraturan syarat Kementerian Dalam Negeri yang perlu dipatuhi oleh majikan sebelum mengambil pekerja migran untuk bekerja.²³ Menurut Ketua Setiausaha Kementerian Dalam Negeri pada ketika itu, Datuk Seri Alwi Ibrahim, “Kerajaan masih memberi keutamaan kepada warga tempatan untuk mengisi kekosongan jawatan dan menetapkan bahawa pekerjaan pada peringkat penyeliaan hanya akan dikhususkan kepada warga tempatan.”²⁴ Dengan itu, jelas kemasukan pekerja migran dalam negara adalah bagi memenuhi sektor tertentu dengan had jumlah tertentu. Namun pengambilan pekerja migran tidak mahir ini bukan sahaja atas sebab keperluan kepada pekerja migran tidak mahir tetapi kerana wujunya perancangan kerajaan untuk menempatkan pekerja migran dalam sektor yang dikategorikan sebagai kerja Bahaya, Kotor dan Sukar (Dangerous, Dirty, Difficult – 3D).²⁵

Data dalam Jadual 1 mewakili pekerja migran yang aktif bekerja dalam negara (berdaftar secara sah) sebagai pekerja warga asing dalam negara. Lebih kurang 1.8 juta orang pekerja migran yang tidak mahir berada dalam negara (iaitu; hanyalah pekerja yang sah dan mempunyai permit). Carta juga menunjukkan bahawa pekerja migran yang berada dalam sektor perkhidmatan mencatatkan jumlah pekerja yang paling ramai iaitu seramai 648,621 orang pada tahun 2016. Data dalam Jadual 1 juga menunjukkan bahawa pekerja migran tidak mahir yang dibawa masuk juga bekerja dalam pelbagai bidang, walaupun ianya dikategorikan di bawah sektor perkhidmatan, namun cabang kepada sektor perkhidmatan adalah meluas meliputi antaranya menjadi tukang masak di restoran, pencucian dan pembersihan, pulau peranginan, hotel, spa dan refleksologi, kedi (lelaki) serta pengendalian kargo di pelabuhan dan lapangan terbang.²⁶ Ini bermakna pekerja migran hanya dibenarkan dan dibawa masuk kerana mengelakkan

pekerja tempatan bekerja dalam pekerjaan kategori 3D. Tafsiran tidak digunakan dengan baik kerana pekerjaan pekerja migran tidak mahir di bawah sektor ini, sebenarnya bukan dikelaskan dalam kategori 3D dan sepatutnya boleh diberikan kepada warga tempatan. Ini juga merujuk kepada pekerja migran yang aktif serta sah berada dalam negara sahaja (tidak terpakai kepada pekerja migran tidak sah).

Jumlah pekerja migran yang tidak mahir ini berada dalam dua sektor iaitu sektor pembinaan dan sektor perkhidmatan.

JADUAL 1 Jumlah pekerja migran (aktif) mengikut sektor tahun 2016

| Bil. | Sektor | Ratus Ribu |
|------|----------------|------------|
| 1 | Perkilangan | 215,000 |
| 2 | Perladangan | 268,478 |
| 3 | Pembantu Rumah | 134,575 |
| 4 | Pembinaan | 387,934 |
| 5 | Perkhidmatan | 648,621 |
| 6 | Pertanian | 173,641 |

Sumber: Data Terbuka Malaysia: Data.gov.my

Menurut laporan, sektor pembinaan dan perkhidmatan mempunyai pekerja migran tidak mahir yang tidak memiliki permit yang sah kerana lebih memudahkan pekerja migran tidak mahir ini diterima bekerja serta disediakan tempat penginapan serta gaji yang amat murah.²⁸ Di samping itu, majikan juga lebih memilih pekerja migran tidak mahir tanpa permit kerana gaji minimum yang diberikan kepada pekerja migran ini jauh lebih murah dari gaji minimum yang ditetapkan oleh kerajaan, tidak perlu membayar levi dan pampasan kepada pekerja migran tidak mahir tanpa permit sekiranya berlaku sesuatu kemalangan dan sebagainya.²⁹

Umumnya, pekerja migran tidak mahir yang sah, hanya dibenarkan bekerja dalam enam sektor sahaja dan dibawa masuk mengikut keperluan sektor tersebut. Ini juga bagi mengelakkan rakyat tempatan bekerja dalam sektor yang dikategorikan sebagai sektor Bahaya, Kotor dan Susah. Pekerja migran tidak mahir yang bekerja secara tidak sah juga bekerja dalam enam sektor tersebut, namun mereka tidak direkodkan kerana permit telah tamat, lari dari majikan asal atau masuk secara haram ke dalam negara. Tetapi syarat ini tidak diendahkan oleh majikan kerana keutamaannya ialah mendapatkan pekerja migran tidak mahir yang boleh melaksanakan tugas mereka dalam sektor yang diperlukan.

Ini menjelaskan berlakunya lambakan pekerja migran tidak mahir ini dalam pelbagai sektor tanpa kawalan serta memberi ancaman kepada peluang warga tempatan untuk mendapat sebarang pekerjaan walaupun sebagai pekerja am tanpa kemahiran.

PEMBANGUNAN NEGARA DAN KEPERLUAN KEPADA PEKERJA MIGRAN

Perkembangan dan kemajuan ekonomi sesebuah negara membuka lebih banyak peluang pekerjaan bukan sahaja kepada penduduk tempatan tetapi kepada masyarakat luar negara. Pada 2017, penduduk Malaysia dianggarkan 32 juta orang (28.7 warganegara dan 3.3 bukan warganegara) dan negara yang mengalami pembangunan ekonomi yang pesat di Asia Tenggara.³⁰ Keadaan ini menjadikannya tempat tumpuan mencari pekerjaan.

Globalisasi dan modenisasi yang semakin rancak mengakibatkan setiap negara mengamalkan dasar ekonomi liberal sehingga menerima kemasukan sejumlah besar pekerja migran. Kesannya pihak berkuasa menghadapi masalah untuk mengawal sempadan dan ini mendorong kemasukan pendatang asing secara tidak sah. Ini mewujudkan masalah diplomatik apabila persempadanan dicerobohi oleh rakyat negara penghantar tanpa persiapan dokumentasi yang lengkap. Pengurusan migrasi merupakan sesuatu tanggungjawab yang kompleks dan kolektif serta mempunyai cabaran yang tinggi, ditambah dengan faktor keadaan geopolitik dan budaya yang amat menyukarkan pihak berkuasa untuk mengawal aliran masuk PATI.³¹

Perkembangan aktiviti industri dan ekonomi yang pesat di Malaysia, menyebabkan keperluan kepada pekerja migran sukar dielakkan. Kekurangan sumber tenaga kerja tempatan bagi sektor tertentu menyebabkan peluang tersebut terbuka luas kepada pekerja migran dan lebih membimbangkan apabila ini boleh menggalakkan peningkatan kemasukan PATI ke Malaysia. Mobiliti yang tidak dikawal ini boleh mengancam keselamatan negara penerima.

FAKTOR KEMASUKAN PEKERJA MIGRAN TIDAK MAHIR

Terdapat pelbagai faktor mengapa pekerja migran tidak mahir memasuki negara. Antara yang menyumbang kepada kemasukan pekerja migran tidak mahir ke dalam negara adalah;

- a. Tiada Saringan (screening) berdasarkan keupayaan kemahiran

Merujuk kepada Bahagian Peruntukan Undang-Undang, Dasar Dan Peraturan Malaysia, tiada keterangan jelas berkaitan keperluan untuk menyaring kemasukan pekerja migran ke dalam negara mengikut kemahiran yang mereka ada. Tapisan awal ini dilihat lebih berfokus kepada perkara dasar sahaja dan tidak menyentuh langsung mengenai produk atau pekerja migran yang dibawa masuk untuk bekerja. Polisi yang sedia ada kini hanyalah menyentuh mengenai sektor pekerjaan pekerja migran tersebut, negara sumber serta perkara yang perlu dilaksanakan

oleh majikan dalam proses permohonan pekerja migran. Perkara ini boleh dikatakan sebagai faktor penyumbang kepada berlakunya lambakan pekerja migran tidak mahir dalam negara oleh kerana tapisan pertama itu sendiri tidak meletakkan keperluan untuk mengelaskan sama ada pekerja migran itu berkemahiran dalam sesuatu sektor atau tidak. Oleh itu, berlaku kemasukan pekerja migran untuk memenuhi keperluan permintaan majikan dalam sektor yang diperlukan sahaja.

- b. Majikan mementingkan kuantiti berbandingkan kualiti

Majikan kini lebih mengejar kuantiti (hasil/produk) dari kualiti pekerja migran tersebut. Majikan yang memerlukan lebih menekankan kepada keperluan memperoleh pekerja yang ramai tetapi tidak menekankan keperluan kepada pekerja berkemahiran. Misalnya, untuk memastikan pengeluaran produk sawit sentiasa optimum, FGV memutuskan untuk membawa masuk pekerja migran dalam kuantiti yang ramai bagi menampung keperluan itu.³² Dalam situasi ini, kemahiran pekerja migran tidak menjadi isu kerana tiada keperluan utama untuk pekerja mahir dalam sektor perladangan. Kos pekerja migran tidak mahir juga, jauh lebih murah dalam konteks pembayaran gaji. Bagi majikan, pekerja yang boleh dibayar gaji murah adalah lebih baik. Dari aspek keselamatan dan efisiensi pula, sudah tentu pekerja yang mempunyai kemahiran adalah terbaik bagi majikan. Namun, kuantiti pekerja migran yang ramai dan kualiti yang rendah sudah memadai untuk menjalankan kerja-kerja perladangan yang bersifat kerja kasar.³³

- c. Dasar kerajaan untuk warga tempatan

Pelbagai usaha dan sokongan dilaksanakan oleh kerajaan bagi membantu rakyat tempatan mendapatkan pekerjaan serta mengurangkan kadar pengangguran. Namun warga tempatan tidak digalakkan untuk bekerja di bawah pekerjaan yang dikategorikan sebagai 3D iaitu bidang kerja (dirty, difficult and dangerous) seperti dalam sektor perkilangan, perladangan dan pembinaan kerana di kelaskan sebagai bidang kerja yang memerlukan kemahiran rendah.³⁴ Warga tempatan diperlukan bagi mengisi pekerjaan bersifat penyeliaan bagi setiap sektor.³⁵ Tetapi, tidak ramai yang berminat kerana tidak memiliki kemahiran yang di kehendaki. Ini menyumbang kepada kemasukan pekerja migran tidak mahir.

- d. Keperluan untuk pembangunan yang pesat

Pembangunan pesat negara kini adalah sejajar dengan perancangan Transformasi Nasional 2050 dan pertumbuhan ekonomi negara yang semakin pesat membangun. Kepesatan perancangan ini memerlukan tenaga kerja yang lebih ramai. Menurut laporan tahunan Bank Negara pada tahun 2015³⁶ dan 2016³⁷, Malaysia mempunyai kadar kebergantungan kepada pekerja migran yang amat tinggi dan permintaan yang bertambah setiap tahun. Pada 2016 seramai 1.5 juta pekerja

migran dari Bangladesh diperlukan untuk menampung keperluan tenaga kerja dan pertimbangan kerajaan untuk menggunakan 100 peratus pekerja migran dalam sektor pembuatan, untuk menampung keperluan sumber buruh bagi pengeluaran sektor pembuatan.

DASAR DAN PERATURAN BERKAITAN MOBILITI

Dasar dan peraturan peruntukan, undang-undang, digunapakai dalam negara bagi proses atau penguatkuasaan negara dalam membawa masuk pekerja migran untuk bekerja dalam negara.

a. Dasar di Kementerian Dalam Negeri

Bahagian ini akan melihat secara terperinci mengenai sebarang undang-undang, dasar kerajaan dan peraturan yang digunapakai dalam negara yang berkaitan dengan kemasukan pekerja migran tidak mahir ke dalam negara. Dalam membincangkan isu undang-undang ini, sudah tentu perkara pertama yang menjadi tumpuan adalah pekerja migran yang mempunyai permit dan tidak mempunyai permit. Walau bagaimanapun, kertas kajian ini tidak akan memberi penekanan kepada jumlah pekerja migran yang mempunyai permit yang sah atau tidak, namun akan memberi penekanan kepada pekerja migran yang masuk dan berada dalam negara tidak mempunyai sebarang kemahiran bekerja tetapi masih diambil secara ramai ke dalam negara.

Terdapat dua kementerian yang mengawal penuh kemasukan pekerja migran iaitu, Kementerian Dalam Negeri yang menguruskan dan menjadi urusetia bagi pengambilan pekerja migran iaitu termasuk membuat pertimbangan dan kelulusan permohonan majikan. Jabatan Imigresen Malaysia adalah di bawah Kementerian Dalam Negeri yang menguatkuasakan undang-undang imigresen yang berkaitan kemasukan pekerja migran dan pemulangan pekerja migran tanpa izin. Manakala Kementerian Sumber Manusia pula bertanggungjawab atas urusan penggajian dan perburuhan pekerja migran yang bekerja dalam negara. Ia memastikan majikan yang membawa masuk pekerja migran yang memenuhi peraturan dan perundangan kerja yang ditetapkan.³⁸

Pertamanya, di peringkat Kementerian Dalam Negeri sama ada terdapat tapisan awal secara dasar, peraturan dan perundangan terhadap pekerja migran tidak mahir yang masuk ke dalam negara ini? Bahagian Pengurusan Pengambilan Pekerja migran, ditubuhkan pada tahun 2005, bagi tujuan mempercepat proses permohonan majikan yang layak mengambil pekerja migran dan meluluskan permohonan pada hari yang sama.³⁹ Tapisan pertama dilakukan oleh bahagian ini dan borang permohonan majikan ditapis dan dipertimbangkan mengikut keperluan sektor ekonomi.

Dasar tapisan di lakukan mengikut dasar pengambilan pekerja migran mengikut sektor yang dibenarkan

sahaja. Sekiranya terdapat majikan yang memohon pengambilan pekerja migran selain dari enam sektor yang dibenarkan, permohonan majikan tersebut akan ditolak. Dasar ini tidak mengambil kira sama ada permohonan pengambilan pekerja migran tersebut mempunyai sebarang kemahiran atau tidak tetapi atas dasar pengambilan mengikut sektor.

Dasar tapisan kedua oleh bahagian ini pula ialah dasar pengambilan pekerja migran mengikut jantina dan negara penghantar. Menurut dasar ini, pekerja lelaki atau wanita mengikut negara asal dibenarkan bekerja dalam sektor yang tertentu sahaja. Contohnya, syarat permohonan adalah pekerja lelaki dari negara Indonesia dibenarkan bekerja di dalam semua sektor kecuali sektor perkilangan.⁴⁰ Di peringkat ini, tiada dasar yang menyatakan bahawa permohonan dari majikan hendaklah perlu melalui tapisan pengambilan pekerja migran mengikut kemahiran pekerja migran. Tugas majikan hanyalah mematuhi syarat permohonan mengikut sektor, jantina dan negara asal pekerja migran sahaja.

Dasar seterusnya yang dikenakan oleh bahagian ini ialah, majikan perlu melalui proses temuduga dengan kementerian tertentu mengikut sektor majikan tersebut. Misalnya sektor perkilangan akan ditemu duga oleh Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri, manakala sektor pembinaan pula ditemu duga oleh *Construction Industry Development Board*.

Hakikatnya, di peringkat awal tiada dasar atau peraturan yang diguna pakai untuk menapis pekerja migran yang masuk mengikut kemahiran atau pengalaman. Namun terdapat prosedur yang menyatakan bahawa majikan perlu ke negara sumber untuk menjalankan temu duga pekerja migran yang bersesuaian untuk dibawa ke Malaysia untuk bekerja, namun begitu, prosedur atau dasar ini tidak dinyatakan dalam mana-mana dasar kementerian. Ia dilihat hanya sebagai prosedur yang dijalankan oleh agensi-agensi pekerjaan dalam proses mendapatkan pekerja migran.⁴¹

b. Dasar di Kementerian Sumber Manusia

Menurut Jabatan Tenaga Kerja Semenanjung Malaysia (JKTSM), majikan hendaklah mematuhi beberapa dasar dan peraturan bagi permohonan menggaji pekerja migran seperti mana yang telah ditetapkan oleh Kementerian Sumber Manusia. Perkara pertama yang perlu dilakukan oleh majikan adalah seperti mana dalam seksyen 63A, Akta Kerja 1955, yang memperuntukkan bahawa majikan hendaklah mendaftar tempat pekerjaan pekerja migran yang digajikan. Seterusnya pihak JKTSM akan mengeluarkan sijil pendaftaran tempat pekerjaan kepada majikan. Keduanya, majikan hendaklah mengambil Skim Pampasan Pekerja migran (SPPA), seperti dinyatakan Seksyen 26 dalam Akta Pampasan Pekerja 1952 yang mewajibkan setiap majikan untuk mengambil insurans bagi setiap pekerja migran yang digajikan. Insurans hendaklah mematuhi syarat

yang ditetapkan oleh Kementerian Sumber Manusia seperti mengguna syarikat panel yang diluluskan oleh Kementerian Sumber sepanjang perkhidmatan pekerja migran yang digajikannya tanpa memotong gaji pekerja migran.

Akhirnya, majikan hendaklah memasuki Skim Perlindungan Insurans Kesihatan Pekerja migran (SPIKPA). Melalui SPIKPA ini, pekerja migran akan memiliki polisi insurans Skim Kemasukan Hospital dan Pembedahan Pekerja migran (SKHPPA)⁴² yang membolehkan setiap pekerja migran yang dimasukkan ke wad hospital di KKM tidak perlu membayar sebarang deposit atau mengemukakan surat jaminan (Guarantee Letter) daripada syarikat insurans. Pekerja migran hanya perlu mengemukakan dokumen pengenalan diri iaitu pasport bagi proses pengesahan di kaunter daftar masuk hospital.⁴³

Kementerian Sumber Manusia pula, jelas sekali memberi penekanan kepada penjagaan kebajikan pekerja migran dari aspek penempatan dan kesihatan pekerja. Namun sebagai badan yang mengawal sumber manusia, perlu juga memantau kadar kelayakan dan kemahiran pekerja migran yang dibawa masuk sebagai sumber tenaga kerja. Pekerja migran tidak mahir dalam masih tidak dikenalpasti. Mereka dilihat sebagai sumber tenaga kerja dari luar yang dibawa masuk serta beberapa kebajikan mereka perlu dijaga.

PERUNDANGAN BERKAITAN PEKERJA MIGRAN

Tapisan pekerja migran mengikut kemahiran tidak berlaku di peringkat utama atau di peringkat pintu masuk utama ke dalam negara. Persoalannya adakah akta lain berkaitan dengan pekerja migran memperuntukkan mengenai pengambilan pekerja migran mengikut kemahiran?

Pertama, Akta Kerja 1955, dilabelkan sebagai akta menyeluruh yang mengandungi peruntukan mengenai hak-hak pekerja dalam sesebuah organisasi.⁴⁴ Ia merangkumi pelbagai aspek seperti cuti, waktu bekerja, pembayaran gaji, penamatan kontrak, kerja lebih masa dan sebagainya. Pekerja migran juga adalah pekerja yang dilindungi di bawah Akta Kerja 1955. Ini berdasarkan pengtakrifan akta itu berkaitan status bagi pekerja migran. Seksyen 2 mentafsirkan bahawa pekerja migran adalah pekerja bukan warga negara dan pekerja migran yang diambil bekerja di Malaysia secara sah di bawah perlindungan Akta Kerja 1955.⁴⁵ Namun begitu, tiada peruntukan yang dalam Akta Kerja 1955 yang meletakkan syarat bahawa majikan hendaklah meletakkan pekerjaannya mengikut kemahiran pekerja bagi melaksanakan kerja. Secara rasional ia memastikan efisiensi serta kerelevanan pekerja tersebut dalam melaksanakan tugasnya di samping mengelakkan berlakunya kemalangan yang tidak diingini. Tetapi kemahiran pekerja tidak dinyatakan secara terperinci di bawah Akta Kerja 1955. Pekerja migran masih dalam

kategori pekerja migran sahaja dan bukan dikelaskan mengikut kemahiran yang dimilikinya di bawah Akta Kerja 1955.

Kedua, Akta Imigresen 1959/63, di bawah peraturan 9 memperuntukkan berkenaan Pas Kerja yang dikeluarkan oleh Jabatan Imigresen Malaysia yang membolehkan pekerja migran bekerja untuk tempoh yang ditetapkan, iaitu minimum selama dua (2) tahun. Menurut Seksyen 6 (1) (c) mengenai kawalan masuk ke Malaysia, sesiapa yang memasuki dan tinggal di Malaysia tanpa permit dan pas yang sah adalah melakukan kesalahan. Selain itu majikan yang menggajikan pekerja tanpa permit yang sah juga boleh didakwa di bawah seksyen 55B dalam akta yang sama. Akta Imigresen dilihat sebagai undang-undang yang mengawal mengenai pergerakan warga asing dalam negara, termasuklah pekerja migran. Namun begitu, permit yang dinyatakan yang di bawah kawalan Jabatan Imigresen adalah permit umum yang mengkategorikan suatu permit kerja sebagai permit kebenaran bekerja sahaja.

Hakikatnya wujud keperluan kepada permit kerja yang dikategorikan mengikut sektor pekerjaan masing-masing bagi memastikan pekerja migran bekerja hanya dalam sektor yang dibenarkan sahaja mengikut kemahiran yang dimiliki. Dengan itu tiada kawalan pekerjaan warga asing mengikut kelas kemahiran tidak wujud kecuali untuk memastikan pekerja migran mempunyai permit yang sah untuk bekerja.

Ketiga, Akta Lembaga Pembangunan Industri Pembinaan Malaysia 1994 (CIDB) mungkin akta yang paling hampir bagi tapisan pekerja migran mengikut kemahiran pekerja migran. Seksyen 2(1), Akta CIDB ada mengelaskan pekerja binaan kepada tiga (3) kelas pekerja iaitu pekerja binaan am atau pekerja yang tidak mahir, pekerja binaan mahir dan pekerja binaan separa mahir. Menurut Akademi Binaan Malaysia, kerja pembinaan yang melibatkan pekerja tidak mahir akan menyebabkan kemerosotan kualiti dan produktiviti kerja.⁴⁶ Sehubungan dengan itu, melalui Akta CIDB, pekerja hendaklah mempunyai sijil kecakapan yang diperakukan di bawah akta tersebut. Pekerja asing perlu melalui proses latihan dan ujian bagi memperoleh sijil tersebut dan dikategorikan sebagai pekerja mahir atau pekerja separa mahir bagi memasuki tapak binaan, Perakuan Kemahiran Pekerja migran (PKPA) bagi pekerja migran dan residen tetap. Langkah ini merupakan suatu langkah yang sangat baik kerana ia bukan sahaja meningkatkan kualiti pekerja migran di tapak binaan, malah ia juga mengurangkan kadar pekerja migran tidak mahir dalam negara. Tetapi akta ini hanya berkuat kuasa setelah pekerja migran tidak mahir masuk ke dalam negara dan bekerja dalam sektor pembinaan sahaja. Tapisan mengenai pekerja migran mengikut kemahiran tidak berlaku semasa proses membawa masuk pekerja migran ke dalam sektor tersebut.

Secara ringkasnya, pekerja migran tidak mahir telah memasuki negara barulah mereka dilatih menjadi pekerja

mahir. Namun ia bergantung kepada situasi sama ada mereka lulus ujian PKPA tersebut. Sekiranya gagal, pekerja migran tidak mahir tersebut masih lagi dikira sebagai pekerja migran tidak mahir.

IMPLIKASI SOSIAL, KEWANGAN DAN KESELAMATAN NEGARA

Kehadiran pekerja warga asing adalah atas dasar keperluan negara. Namun, sebaliknya kehadiran mereka dalam yang jumlah besar menimbulkan cabaran kepada negara penerima, dalam memastikan keselamatan dan keamanan masyarakat sosial dan negara dikekalkan. Ini termasuklah ancaman kemasukan PATI yang pesat walaupun pelbagai usaha dijalankan bagi menghalang kemasukan mereka. Mereka dikaitkan dengan aktiviti jenayah seperti pergaduhan, merompak, membunuh, meragut, pecah rumah, penyeludupan, dan pengedaran dadah. Kelompok ini datang daripada negara Indonesia, Thailand, Myanmar, India, Vietnam, Pakistan, Filipina, India, Nepal, Sri Lanka, Laos dan sebagainya. Pekerja dari negara Indonesia, Nepal, Bangladesh, Myanmar dan India, diberikan Pas Lawatan Kerja Sementara (PLKS) untuk bekerja secara sah di Malaysia.⁴⁷

Malaysia dikenali sebagai antara negara paling ramai menggaji pekerja migran. Pada tahun 2008, seramai 2 juta pendatang asing sah berada di Malaysia. Pekerja migran berada dalam pelbagai sektor kritikal. Kementerian Dalam Negeri (KDN) pernah mengumumkan bahawa seramai 14,809 daripada 37,446 banduan di Malaysia merupakan pendatang asing yang kebanyakannya terdiri daripada PATI. Jumlah ini dikatakan telah melebihi 28 peratus daripada kapasiti yang dapat ditanggung oleh penjara di Malaysia.⁴⁸ Pada tahun 2008 kerajaan telah membelanjakan sebanyak RM11.6 juta untuk 60,800 pendatang asing yang kebanyakannya PATI dan setiap mereka yang ditahan di depot tahanan memerlukan perbelanjaan sebanyak RM30 sehari. Kos ini hanya melibatkan pengurusan harian dan tidak termasuk kos kesihatan⁴⁹ dan lain-lain kos. Di samping itu, kerajaan telah membelanjakan sebanyak RM30.2 juta untuk menampung kos pengusiran 154,729 PATI bagi tempoh tiga tahun semenjak tahun 2007. Menurut Kementerian Dalam Negeri, pecahan perbelanjaan meliputi RM8.7 juta kos bagi mengusir 28,849 PATI pada tahun 2009, RM11.7 juta untuk 60,800 PATI pada tahun 2008 dan RM9.8 juta untuk 65,080 PATI pada tahun 2007.⁵⁰ Dengan itu, kehadiran PATI bukan sahaja mengancam keselamatan dan kesejahteraan negara tetapi memberikan bebanan kewangan kepada kerajaan terutama untuk menanggung kos pengurusan PATI di Malaysia.

1. Implikasi Kemasukan Pekerja Migran Tidak Mahir dan PATI

Kemasukan sumber buruh daripada luar Malaysia dialu-alukan untuk memenuhi keperluan ekonomi negara. Ini

merupakan implikasi positif kepada perkembangan sektor industri tertentu, khususnya yang tidak memerlukan tenaga kerja mahir. Namun, ia tidak membantu dari segi keperluan terhadap pekerja mahir sehingga boleh mempengaruhi produktiviti kerja apabila pekerja tidak mahir diambil bekerja. Kesan positif and negatif bagi langkah pengambilan masuk pekerja migran tidak mahir boleh dilihat seperti berikut;

a. Kesan Positif

Kehadiran jumlah pekerja migran ini memberi kesan positif kepada pembangunan negara kerana keupayaan produktiviti boleh ditingkatkan dengan cepat. Menurut laporan yang dikemukakan oleh Bank Negara dalam Laporan Tahunan Bank Negara 2015 dan 2016, Malaysia mempunyai kadar kebergantungan yang amat tinggi kepada pekerja migran dalam sektor yang memerlukan buruh kasar seperti perladangan, pembinaan, perkilangan dan pertanian.

Pengambilan pekerja migran tidak mahir dilihat sebagai solusi kepada masalah kekurangan tenaga kerja ini, sebaliknya kemahiran pekerjaan dalam sektor ini sebenar boleh meningkatkan lagi produktiviti dengan penggunaan kaedah dan amalan bertani, pembinaan dan pengilangan yang produktif. Khilafnya tanggapan berkaitan angka (jumlah) pekerja yang ramai boleh meningkatkan produktiviti⁵¹ perlu disingkirkan kerana penggunaan teknologi, kaedah dan benih tanaman yang baik atau bahan binaan yang bermutu tinggi boleh menghasilkan produktiviti yang bernilai tinggi.

Fahaman yang kilaf ini juga menyebabkan permintaan kepada pekerja migran tidak mahir sentiasa meningkat. Kesannya negara dilambak dengan sumber buruh pekerja tidak mahir oleh negara-negara penghantar. Manakala pekerja mahir di hantar ke negara-negara luar yang memiliki mata wang yang lebih tinggi dengan manfaat perlindungan sosial yang lebih bagus. Wujud juga situasi di mana negara penghantar bersikap menjadikan Malaysia sebagai “*training ground*” bagi pekerja-pekerja tidak mahir.⁵²

Antara kesan positif lain pula ialah masalah kekurangan pekerja diatasi kerana tenaga kerja warga tempatan tidak mencukupi bagi menampung keperluan tenaga kerja dalam negara. Malaysia kini sebenarnya dalam keadaan terdesak dalam memerlukan pekerja migran dalam kuantiti yang ramai untuk pelbagai sector komoditi utama.⁵³ Kerajaan perlu melatih rakyat tempatan untuk menceburi bidang buruh kasar yang di berikan kemahiran untuk mengurangkan kadar pengangguran. Syarikat pembinaan juga mengadu mengenai masalah kekurangan pekerja kerana menunggu pekerja tempatan untuk menyertai pekerjaan buruh kasar tersebut.⁵⁴ Kesannya, kerajaan mengambil inisiatif untuk membawa tenaga kerja dari luar negara untuk membantu negara sebagai langkah untuk memastikan tiada projek pembangunan dalam negara yang mengalami kelewatan dalam menyiapkan sebarang projek pembangunan

khasnya. Pekerja migran tidak mahir telah memenuhi bidang kerja yang dikategorikan sebagai kerja 3D (Dangerous, Dirty, Difficult).⁵⁵ Namun usaha untuk membangunkan negara ini tidak boleh dihentikan akibat dari kekurangan pekerja tempatan.⁵⁶ Sokongan pekerja migran tidak mahir dalam pelbagai sektor yang memerlukan jumlah pekerja yang ramai boleh diteruskan bagi melancarkan aktiviti pekerjaan untuk memberi *momentum* berterusan yang baik kepada pembangunan dan ekonomi negara.⁵⁷

b. Kesan Negatif

Kesan negatif yang dibawa oleh pekerja migran tidak mahir ini bukan sahaja dalam aspek ekonomi, malah ia juga berkait dengan masalah sosial, jenayah dan keselamatan negara. Kesan negatif yang ketara dalam aspek sosial ialah;

i. Berlaku Lambakan warga asing.

Pada asasnya, pekerja migran dibawa masuk bagi memenuhi ruang kerja akibat dari warga tempatan yang kurang meminati sektor-sektor yang memerlukan pekerja buruh kasar atau pekerja tidak mahir. Perkara ini malah diakui oleh CIDB dimana pekerja migran yang bekerja dalam sektor pembinaan adalah sebanyak 93 peratus dalam sesebuah projek pembinaan dan kesemua pekerja migran tersebut tidak mempunyai sebarang kemahiran.⁵⁸ Namun begitu akibat dari keperluan yang terlalu tinggi, lambakan warga asing dalam negara kini kian bertambah dan mengakibatkan warga asing dalam negara terlalu ramai, ini termasuklah sama ada warga asing yang masuk dengan permit atau tidak. Keperluan dari pelbagai sektor seperti perladangan, pertanian, perkilangan dan pembinaan memerlukan pekerja migran dalam kuantiti yang sangat ramai malah jika mengikut keperluan, majikan dari sektor ini memerlukan jauh lebih ramai pekerja migran untuk dibawa masuk dalam negara.

Tahun 2016 mencatatkan bahawa terdapat 332,224 permohonan dari majikan untuk membawa masuk pekerja migran tidak mahir bagi memenuhi keperluan dalam sektor perkilangan.⁵⁹ Lambakan warga asing dalam negara yang terdiri dari golongan pekerja migran tidak mahir bukanlah perkara yang baik oleh kerana kategori warga asing dalam kelas tidak mahir ini adalah kategori pekerja yang mempunyai aras pendidikan yang rendah yang sukar untuk dikawal berbanding dengan pekerja migran profesional yang mudah untuk dikawal dalam negara.⁶⁰ Kajian juga melaporkan bahawa kelas pendidikan migran yang rendah akan memberi kesan cara mereka bersosial dan berinteraksi dengan keadaan sekeliling menyebabkan mereka sentiasa terkebelakang dalam pelbagai aspek.⁶¹

2. Kiriman Remiten ke Negara Asal

Pengaliran Ringgit ke luar negara bukan suatu perkara yang baik dari sudut pandangan pakar ekonomi, kerana

perkara ini boleh mengakibatkan keruntuhan ekonomi. Pekerja migran ini menghantar kiriman wang ke luar dan ini menyebabkan wang tidak digunakan dalam negara bagi meningkatkan lagi kuasa membeli dalam negara (atau ekonomi negara). Ini kerana pekerja migran yang bekerja dalam negara menghantar wang ke negara asal mereka untuk keperluan keluarga dan tidak berbelanja di Malaysia.⁶²

Aliran wang ke luar ini mencatatkan RM119.6 bilion sepanjang tahun 2011 sehingga 2015.⁶³ Menurut Kementerian Kewangan pada tahun 2016, punca utama berlakunya aliran keluar wang ini adalah dari pekerja migran yang menghantar pulang wang upah mereka ke negara asal. Terdapat lima negara utama penerima wang ringgit pada masa kini iaitu Indonesia mencatatkan jumlah kiriman wang tertinggi tahun lalu sebanyak RM6.2 bilion, diikuti Bangladesh RM4.6 bilion, Nepal RM3.6 bilion, India RMI.9 bilion dan Filipina RM1.1 bilion.⁶⁴

Sekiranya perkara ini dibiarkan berlarutan akan mendatangkan kerugian kepada ekonomi negara. Ini adalah kerana jika nilai pendapatan faktor ke luar negara adalah lebih besar daripada nilai pendapatan dari luar negara akan menyebabkan pendapatan bersih luar negara (PFBLN) bernilai negatif. PFBLN yang bernilai negatif seterusnya akan membawa kepada berlakunya kekurangan dalam imbalan pembayaran. Kekurangan yang berlaku dalam imbalan pembayaran akan menyebabkan berlakunya kemerosotan dalam tingkat pendapatan negara secara keseluruhannya.⁶⁵ Aliran keluar wang Ringgit ini juga menjadi kerisauan pihak kerajaan oleh kerana ini menyebabkan kejatuhan (defisit) kepada ekonomi negara.

3. Pengurangan kerja bagi warga tempatan

Walaupun perancangan dilaksanakan oleh kerajaan untuk menangani kekurangan pekerja untuk melaksanakan kerja – kerja yang memerlukan jumlah pekerja yang ramai namun rakyat tempatan pula yang ramai menganggur. Keadaan semakin buruk apabila statistik menunjukkan kadar pengurangan penganggur adalah perlahan dan berisiko meningkat.⁶⁶ Dasar kerajaan terhadap pekerja migran di lihat sebagai mengenyepikan peluang pekerja tempatan. Program pemutihan 3P dan Program Penggajian dan Penempatan Semula Pemandatang Asing Tanpa Izin (PATI) atau *program rehiring* pekerja migran dalam negara⁶⁷ di jadikan contoh penafian hak ini. Sebaliknya belia di cabar untuk mengambil alih pekerjaan Sektor 3D atau *Dirty, Difficult and Dangerous*,⁶⁸ yang sudah tentu tidak bertepatan dengan skil yang disediakan oleh sistem pendidikan negara. Tiada dorongan dan kaedah yang dijelaskan kepada belia untuk mereka menyertainya. Golongan belia kini malah melakukan kerja yang sama kotor, susah serta sukar namun dalam sektor yang lain. Ini bermakna golongan belia bersedia untuk bekerja dalam sektor pembinaan atau perkilangan namun perlu lah ada penjelasan terarah agar mereka dapat mengambil peluang pekerjaan tersebut.⁶⁹

Menurut survei yang dijalankan, ramai berpandangan bahawa anak tempatan berminat untuk bekerja dalam Sektor 3D.⁷⁰ Namun, keutamaan di berikan kepada pekerja migran tidak mahir untuk memenuhi kekosongan pekerjaan buruh kasar. Ini secara tidak langsung menutup pintu dan peluang kepada anak muda untuk mencuba dan memohon mendapatkan pekerjaan tersebut.

4. Perumahan haram menjadi penempatan warga asing

Perumahan haram merupakan salah satu ancaman budaya atau impak negatif yang dibawa bersama oleh pekerja migran ini. Laporan aduan mengenai perumahan haram adalah salah satu aduan yang kian makin meningkat dalam negara ini. Perkara ini semakin menjadi isu kritikal apabila dahulunya hanya beberapa rumah sahaja yang dibina warga asing ini, namun didapati terma rumah hampir tidak relevan kerana kini penempatan haram warga asing ini boleh dikategorikan sebagai perkampungan warga asing. Menurut laporan yang berlaku di Melaka, terdapat perkampungan haram warga asing yang dihuni oleh 200 lebih penghuni yang terdiri dari pelbagai warga negara asing.⁷¹

Masalah ini bukan sahaja timbul di semenanjung tanah air, malahan ia juga wujud di Sabah di mana Majlis Perbandaran Sandakan bertindak merobohkan sebanyak 347 rumah setinggan haram milik warga asing.⁷² Jumlah ini bukanlah suatu jumlah yang kecil, jumlah sebanyak 347 adalah lebih kurang jumlah yang ada dalam suatu perkampungan kecil dalam negara ini. Pihak Berkuasa Tempatan juga mengalami kerugian kerana terpaksa mengeluarkan kos meroboh serta tidak dapat mengutip cukai pintu akibat dari kemunculan penempatan haram di kawasan tadbiran mereka. Perkampungan haram warga asing yang bagaikan cendawan yang tumbuh ini semakin lama semakin kukuh membentuk sebuah komuniti dalam sesebuah bandar. Menurut laporan, perkampungan haram warga asing ini bukan sahaja terdiri dari rumah, malah ada juga yang membina kedai runcit dan membina bengkel-bengkel kecil bagi memenuhi keperluan penduduk warga asing di kawasan tersebut.⁷³ Selain daripada itu, rumah haram ini juga disewakan kepada warga asing yang lain, (laporan 2016), di Kuala Lumpur, terdapat warga asing yang menyewakan rumah haram yang dibinanya kepada warga asing lain dengan harga RM1,000 sebulan.⁷⁴

Penempatan haram menjadi punca kepada pelbagai masalah yang lain. Misalnya, menurut Laporan Disember 2017 (di Kelantan), rumah haram warga asing juga dijadikan bengkel membuat senjata api.⁷⁵ Rumah haram warga asing ini juga dijadikan kawasan untuk mengedar dan menghisap dadah kerana lokasinya yang terpencil.⁷⁶ Sering juga pekerja migran menyewa keseluruhan kawasan perumahan atau blok flat dan sering diadakan oleh warga tempatan yang masih tinggal di situ merasa

tidak selesa dan terganggu dengan masalah kebersihan warga asing ini.⁷⁷ Contohnya penduduk di Flat Pandan Mewah, Ampang, Selangor berulang kali mengadu masalah kebersihan berpunca dari 1000 penyewa warga asing yang menyewa di situ.⁷⁸

5. Penyebaran penyakit dari warga asing

Kehadiran PATI juga mengancam aspek kesihatan masyarakat. Dalam kalangan kalangan PATI yang bekerja di Malaysia ada yang tidak menjalani pemeriksaan kesihatan yang ditetapkan, akibatnya membawa bersama penyakit berjangkit. Kebanyakan yang datang dari negara mundur mempunyai tahap pengawalan kesihatan yang rendah. Pada tahun 1992, kerajaan telah mengumumkan bahawa 30 peratus daripada 337,000 pekerja migran telah dijangkiti HIV. Dengan itu, Kerajaan telah mengeluarkan peraturan tentang keperluan melalui dua proses pemeriksaan kesihatan, iaitu yang dilaksanakan di negara asal dan juga di Malaysia oleh klinik yang berdaftar di bawah Agensi Pemantauan Pemeriksaan Saringan Perubatan Pekerja migran (FOMEMA).⁷⁹

Menurut laporan, setakat Ogos 2017 seramai 407,890 orang pekerja migran telah menjalani pemeriksaan kesihatan ini, namun lebih kurang 10,618 gagal dalam ujian tersebut kerana menghidap penyakit berbahaya dan mudah berjangkit seperti penyakit tibi, hepatitis B dan STD iaitu penyakit jangkitan seksual.⁸⁰ Pada tahun 2015 pula, dilaporkan lebih kurang 58,500 pekerja migran yang gagal dalam ujian kesihatan. Ini mengakibatkan pelbagai penyakit termasuk penyakit HIV dan penagihan dadah. Pekerja migran yang disaring ini yang dibawa masuk secara beramai-ramai melalui skim yang diuruskan oleh kerajaan. Namun berlaku pemalsuan dokumen kesihatan yang mengatakan pekerja migran berkenaan bebas dari penyakit.⁸¹

Menurut Pakar Runding Bedah Jantung dan Paru-Paru, Pusat Perubatan Universiti Kebangsaan Malaysia (PPUKM), Dr. Muhammad Ishamuddin Ismail, penyakit Tibi merupakan penyakit yang telah dikawal dengan baik dalam negara ini, namun kini ia meningkat⁸² kembali, dan ini dipercayai ada kaitan dengan lambakan warga asing dalam negara ini.⁸³ Ini menimbulkan persoalan berkaitan keberkesanan dan penguatkuasaan prosedur saringan kesihatan ini.⁸⁴

Jabatan Keselamatan dan Kesihatan Pekerjaan juga mendedahkan bahawa 80 peratus pekerja migran di sektor perladangan dikesan sebagai pembawa virus HIV. Analisis dan pemerhatian Agensi Dadah Kebangsaan (AADK), menyatakan kebanyakan kes HIV ini disebabkan oleh penyalahgunaan dadah. Manakala ramai PATI wanita yang ditahan terlibat dengan aktiviti pelacuran dengan bekerja di rumah urut, rumah pelacuran dan pusat hiburan di bandar besar. Sebahagian mereka mempunyai permit kerja dan pas lawatan sosial yang sah tetapi akhirnya terlibat dengan aktiviti tidak sihat dan meningkatkan kadar penghidap HIV di Malaysia.⁸⁵

6. Masalah Jenayah

Pekerja migran tidak mahir majoritinya berpendidikan rendah dan dikaitkan dengan kelakuan tidak baik yang dibawa bersama mereka semasa datang ke negara ini.⁸⁶ Ia menjadi faktor penyumbang kepada penglibatan dengan kejadian jenayah dalam negara.⁸⁷ Akibatnya semakin ramai warga asing yang dihukum mati misalnya, jika melibatkan dadah dan pembunuhan.⁸⁸

Pada 2014, dilaporkan bahawa warga asing terlibat dalam lebih kurang sebanyak 9,496 kes jenayah. Jumlah ini melibatkan kategori jenayah mengancam nyawa seperti bunuh, rogol, samun dengan senjata api dan tanpa senjata api, mencuri dan sebagainya.⁸⁹ Kementerian Dalam Negeri mendedahkan bahawa dianggarkan 14,809 atau 39.5 peratus daripada 37,446 banduan yang terdapat di penjara di Malaysia adalah dalam kalangan pendatang asing yang kebanyakannya tidak mempunyai dokumen perjalanan yang sah.

Warga Afrika pula terlibat dengan penipuan seperti *Black Money*, menjual jam tiruan di sekitar ibu kota, menawarkan skim cepat kaya di internet dan mereka semakin aktif dengan jenayah penyamaran penipuan (scamming) di internet. Jenis jenayah trend terbaru ini beroperasi dari dalam atau luar negara dengan menggunakan pengucapan manis, laptop dan dengan mengguna kamus bahasa melayu mudah, mereka ini memperdayakan wanita dan anak gadis Malaysia. Mereka memberikan wang tanpa pernah berjumpa atau mengenali dengan lebih rapat.⁹⁰

Jenayah gangsterisme didalangi oleh warga asing mengikut etnik dan negara. Mereka terlibat dengan jenayah peras ugut dan meminta wang perlindungan dari warga asing lain termasuk warga tempatan di kawasan terpencil seperti di pasar borong.⁹¹ Ini juga mengancam dan menakutkan warga tempatan kerana jenayah yang dilakukan begitu kejam.⁹² Malah mereka berani menyerang balas pihak berkuasa polis menggunakan senjata api dan senjata tajam bagi mempertahankan diri.⁹³

7. Pemalsuan dokumen pengenalan diri dan ancaman keselamatan

Kehadiran PATI juga mendatangkan masalah berkaitan dengan isu kewarganegaraan. Perlembagaan Malaysia menjelaskan tentang perkara berkaitan kewarganegaraan Namun terdapat PATI yang berjaya memperolehi dokumen pengenalan diri daripada sindiket haram. Mereka sanggup membayar sindiket untuk mendapatkan kad pengenalan diri.⁹⁴

Pada tahun 2008, seorang PATI di Sabah mengguna kad pengenalan diri palsu untuk memohon pekerjaan sebagai anggota tentera. Ini menggugat kedaulatan Malaysia dan mengancam keselamatan negara. Ancaman juga boleh berlaku kepada hak asasi manusia, konflik etnik, sosial dan budaya, demografi, ekonomi dan lain-lain.⁹⁵ Ancaman lain adalah dalam aspek kualiti kehidupan, sosial, budaya, kesedaran kesihatan, hubungan politik, ekonomi dan lain-lain lagi.⁹⁶

Polisi kemasukan migran menghendaki setiap migran yang memasuki Malaysia untuk memiliki pasport pengenalan diri, visa lawatan, permit kerja dan dokumen berkaitan sesuai untuk memastikan kehadiran mereka sesuai dengan keperluan perundangan negara. Seorang PATI tidak akan memiliki dokumen asli kecuali yang di palsukan sama ada di titik awal perjalanan, dalam proses perjalanan atau semasa tiba di negara destinasi. Akibatnya, mereka sering mengalami eksploitasi kerana kedudukan mereka yang lemah kerana memiliki dokumen pengenalan dan perjalanan palsu. Isu PATI perlu dilihat dalam konteks yang meluas tidak hanya fokus kepada kategori warga asing sahaja tetapi termasuk pekerja, pelancong atau pelajar.⁹⁷ Ia mengancam keselamatan negara jika tidak dikawal secara holistik dan sistematik. Tindakan drastik juga perlu diambil oleh pihak kerajaan untuk mengawal jenayah rentas sempadan dengan berkesan.

Fenomena Mobiliti PATI ke Malaysia perlu seimbang dengan tahap pembangunan negara. Jabatan Imigresen melaksanakan penyediaan tiga (3) jenis permit, iaitu;

1. Pas lawatan untuk pekerjaan sementara bagi pekerja tidak mahir atau separa mahir.
2. Pas lawatan dalam pekerjaan profesional untuk pekerja mahir dan
3. Pas pekerjaan untuk kakitangan ekspatriat.

Polisi pengambilan pekerja migran bertujuan memperoleh tenaga buruh sementara bagi mengatasi masalah yang melanda sektor pekerjaan tertentu di negara ini. Pekerjaan buruh kasar memerlukan jumlah tenaga kerja yang ramai. Oleh itu, kehadiran PATI yang ramai bekerja secara haram dan tidak sah sebenarnya tidak membantu perancangan kerajaan, kerana ia boleh mendatangkan banyak kesan negatif dalam jangka masa panjang sekiranya tidak diatasi secara lebih efisien.

Akta Imigresen 1959/63 (Akta 155) merupakan kerangka legislatif utama bagi sistem imigresen di Malaysia. Perundangan yang asal ialah Peraturan Imigresen 1963. Perundangan lain yang juga turut digunakan ialah Akta Pasport 1966 (Akta 150) yang memperincikan keperluan berkaitan dengan pasport yang patut berada bersama-sama pembawa apabila memasuki dan meninggalkan Malaysia termasuk memiliki visa yang relevan dengan perjalanan. Perundangan utama yang berkaitan dengan kemudahan penahanan dan penjarapenjara ialah Akta Penjara 1995 (Akta 537), Peraturan Penjara 2000 dan Peraturan (Pentadbiran dan Pengurusan Depot Tahanan) Imigresen 2003.

PROGRAM PENCEGAHAN DAN PENGUATKUASAAN UNDANG-UNDANG

Bagi mengurus kehadiran PATI, 17 wakil daripada pelbagai bahagian di KDN, Jabatan Imigresen Malaysia (JIM), Kementerian Sumber Manusia (KSM), Jabatan Tenaga Kerja Semenanjung Malaysia (JTKSM), Polis Di

Raja Malaysia (PDRM) serta Suruhanjaya Pencegahan Rasuah Malaysia (SPRM) melaksanakan Program 6P (Pendaftaran, Pemutihan, Pengampunan, Pemantauan, Penguatkuasaan dan Pengusiran) bagi tujuan mengatur dan mengawal tenaga kerja asing terutamanya pekerja migran tidak berdokumen. Usaha ini dilaksanakan secara berperingkat iaitu;

1. Program Pendaftaran

Program ini mula dilaksanakan pada 11 Julai 2011. Sejumlah syarikat dan persatuan pengurus sebagai ejen pelaksana. Pelantikan dibuat melalui penilaian terhadap syarikat-syarikat yang telah memohon secara rasmi kepada Kementerian Dalam Negeri (KDN). Pemilihan syarikat dan persatuan yang bertindak sebagai 'Syarikat Pengurus' ini diputuskan sebuah jawatankuasa khas yang dianggotai Pemilihan dibuat berdasarkan syarat serta kriteria yang telah ditetapkan. Syarikat serta persatuan yang dilantik diberikan sijil pelantikan khas yang dilengkapi beberapa ciri keselamatan khusus untuk berfungsi sebagai bukti syarikat tersebut dilantik kerajaan sebagai ejen sah bagi pelaksanaan 6P. Proses pendaftaran dilakukan untuk mendaftarkan pekerja migran terutamanya tidak berdokumen. Kaedah ini berpeluang memperolehi maklumat majikan serta data biometrik PATI yang merupakan elemen teras pelaksanaan program ini. Pada peringkat pendaftaran ini, proses pemantauan dapat dilaksanakan secara lebih berkesan bagi menangani isu pemalsuan identiti.

2. Program Pemutihan

Program ini merupakan proses menyaring setiap pekerja asing yang tidak berdokumen dan mendaftarkan mereka bagi mengenalpasti keperluan untuk mengekalkan atau memberikan tawaran kekosongan kerja kepada mereka. Jika masih diperlukan, mereka didaftarkan (sahkan/legalize) untuk dijadikan pekerja asing berdokumen dan sah di bawah majikan yang berdaftar. Proses pemutihan ini dipertimbangkan untuk sektor serta negara sumber yang tersenarai dalam dasar penggajian pekerja migran dan negara yang diberikan kebenaran khas kerajaan melibatkan sub-sektor yang dibekukan. Di samping itu, proses pemutihan ini mengambil kira kelayakan majikan berdasarkan keperluan semasa mengikut sektor dan subsektor yang akan ditentukan oleh kementerian/agensi kawal selia. Program pemutihan ini telah berakhir 10 Oktober 2011. Hasilnya, Kompleks KDN Johor Bahru telah mencatatkan sebanyak 1,022 permohonan daripada majikan bagi pemutihan 4,583 orang PATI.⁹⁸

3. Program Pengampunan

Program ini melibatkan pekerja migran tanpa dokumen yang tidak tersenarai untuk diputihkan, atau pekerja migran tidak berdokumen yang secara sukarela memilih untuk pulang ke negara asal mereka, akan diampun dan dibenarkan pulang atas kos sendiri tanpa dikenakan sebarang bentuk tindakan. Pengampunan ini hanya terhad

kepada pekerja migran tanpa dokumen yang melakukan kesalahan imigresen sahaja, iaitu, melanggar peraturan imigresen bukannya pekerja migran tanpa dokumen yang melakukan kesalahan di bawah tahanan polis.

4. Program Pemantauan

Program ini ialah program yang dilaksanakan sebelum operasi penguatkuasaan bersepadu terhadap PATI dilaksanakan secara besar-besaran di seluruh negara. Inisiatif ini digerakkan menerusi naziran ke premis-premis majikan untuk memberi nasihat selain menerangkan implikasi tindakan undang-undang sekiranya didapati melindungi pekerja berstatus PATI yang tidak berdaftar dengan Program 6P. Antara lain, majikan serta PATI yang berkenaan boleh dikenakan tindakan di bawah peruntukan Akta Anti Pemerdagangan Orang 2007 (Pindaan 2010) dan Akta Imigresen 1959/63 yang boleh membawa kepada hukuman denda sehingga RMI juta. Selain denda, jika disabit dengan kesalahan, majikan juga akan dipenjarakan.

5. Program Penguatkuasaan

Operasi penguatkuasaan bersepadu dilaksanakan secara besar-besaran dan digerakkan dengan tujuan untuk mengesan serta menangkap PATI serta majikan yang dikenal pasti masih melakukan kesalahan imigresen. Penguatkuasaan ini tidak memberi peluang kepada PATI yang masih melakukan kesalahan imigresen. Penguatkuasaan bersepadu secara besar-besaran telah dilaksanakan pada 20 Ogos 2013.

6. Program Pengusiran PATI

Dalam proses ini, PATI yang telah ditangkap melalui operasi penguatkuasaan bersepadu akan dikenakan tindakan undang-undang sebelum diusir keluar dari negara. Oleh kerana kos bagi proses pengusiran ini menggunakan peruntukan kerajaan, maka setiap PATI yang diusir akan turut sama disenaraihitamkan daripada mendapat kebenaran untuk masuk semula ke Malaysia. Kementerian Dalam Negeri telah bekerjasama dengan pelbagai agensi penguatkuasaan bagi memastikan program ini dapat dilakukan bagi menangani masalah majikan yang ditipu dan majikan menipu pekerja migran termasuk PATI.

7. Program Penghantaran Pulang PATI

Bagi menggalakkan PATI pulang dengan selamat, terdapat agensi menguruskan kepulangan PATI ke negara masing-masing yang diluluskan oleh Kementerian Dalam Negeri. Program ini telah dilaksanakan pada tahun 2010 dan berakhir pada 18 November 2010.

8. Program khas pengurusan PATI

Jawatankuasa Kabinet Pekerja Asing dan PATI telah ditubuhkan bagi melaksanakan program tindakan untuk menangani isu pekerja migran termasuk isu majikan yang telah ditipu sewaktu tempoh program 6P. Majikan

yang ditipu dirujuk kepada KDN di bawah program Khas Pengurusan PATI (PKPP). PKPP bertujuan untuk menyelesaikan segala masalah berkaitan permohonan majikan yang tidak dapat memutihkan PATI disebabkan oleh penipuan ejen. PKPP juga bertujuan mengurangkan jumlah PATI sedia ada setelah melalui penangkapan dan pengusiran, memastikan pematuhan undang-undang berkaitan dan memastikan keselamatan dan ketenteraman awam dapat dikawal. Majikan yang ditipu di minta mengemukakan laporan polis dalam tempoh 1 September 2011 sehingga 10 September 2013.

Program ini melibatkan pelaksanaan antara kerajaan dengan kerajaan tanpa melibatkan lagi ejen dengan majikan. PKPP dilaksanakan selama 3 bulan dan dalam tempoh tersebut tiada lagi proses pendaftaran PATI. Jawatankuasa ini juga merangka satu Kad Pekerja migran seperti kad identiti pekerja migran berwarna mengikut sektor pekerjaan. Kad identiti ini mengandungi ciri-ciri keselamatan seperti maklumat asas pemegang kad termasuk data biometrik bagi menggantikan kad 6P.

KESIMPULAN

Pengambilan pekerja migran tidak mahir merupakan sesuatu yang mungkin tidak dapat dielakkan semasa negara sangat memerlukan sumber tenaga mereka dan tiada pilihan untuk negara tetapi terpaksa menerima mereka bagi keperluan semasa. Politik pengagihan tenaga buruh perlu di fahami khususnya berkaitan perkembangan serantau, sehingga negara perlu berfikir menangani permasalahan mendapatkan sumber tenaga kerja yang lebih berkualiti memandangkan Malaysia sudah menyediakan pelbagai perundangan dan mempunyai peraturan yang memastikan hak-hak pekerja migran terpelihara. Kesungguhan negara untuk mematuhi perundangan antarabangsa sepatutnya dapat menarik minat pekerja migran antarabangsa berkualiti dan mahir untuk datang bekerja di Malaysia.

Negara juga perlu lebih inovatif untuk menarik minat pekerja berkemahiran seperti penyediaan sokongan asas yang sesuai dengan hak mereka dan perlindungan sosial yang dapat menjamin kehidupan mereka apabila pulang untuk memulakan kehidupan baru di negara asal. Tindakan melulu pengambilan pekerja migran atas dasar keperluan pembangunan tanpa tapisan keupayaan pekerja hanya akan memburukkan keadaan dalam negara. Aktiviti tidak sihat oleh pihak-pihak agensi pekerjaan yang tidak bertanggungjawab mencari keuntungan dan memangsakan bukan sahaja pekerja migran tetapi juga pihak majikan. Ini menimbulkan situasi mengancam imej negara di mata dunia kerana dilihat sebagai tidak berkeupayaan untuk mengurus pekerja migran dan melanggar konvensyen dan perundangan migrasi antarabangsa yang melindungi hak-hak pekerja migran.

Dalam konteks, PATI pula kerajaan perlu mengambil langkah untuk memastikan kawalan sempadan di

perketatkan dan tiada permasalahan rasuah berlaku melibatkan penjawat awam yang diberi tanggungjawab melindungi negara. Pengkhianatan kepada negara dan rakyat sepatutnya tidak boleh di toleransi oleh mana-mana pihak yang diberikan amanah mengurus sempadan dan pintu keluar-masuk negara. Sindiket antarabangsa yang bekerjasama dengan rakyat tempatan bagi membawa masuk PATI perlu diperangi sama seperti tindakan memerangi aktiviti Pemerdagangan Orang dan Penyeludupan migran. Dengan itu, sumber PATI dapat dicegah daripada akar umbi dan aktiviti pencerobohan sempadan negara dapat dikurangkan supaya keselamatan negara terpelihara daripada segala bentuk ancaman yang datang bersekali dengan aktiviti migrasi manusia.

NOTA

- ¹ Hugo, 1993, "Indonesian Labour Migration to Malaysia: Trends and Policy Implications" dlm. Southeast Asian Journal of Social Science 21:1, hlm. 36-4 Koser K, 2007, International Migration: A Very Short Introduction, New York: Oxford University Press, hlm. 12-13.
- ² <http://www.utusan.com.my/rencana/masalah-pekerja-asing-di-malaysia-1.436956> [10 Oktober 2017].
- ³ Aini & Lea Koon, 2009, Kesan Globalisasi terhadap Kemiskinan. Dlm. Ekonomi Malaysia Ke Arah Pembangunan Seimbang. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia, hlm. 166-169.
- ⁴ Intan Suria Hamzah, Sity Daud, Implikasi Kemasukan Pekerja Asing Di Malaysia : Suatu Tinjauan Awal, 2016, p. 71.
- ⁵ <http://www.utusan.com.my/berita/nasional/tenaga-kerja-profesional-diperakui-1.26447> [10 Oktober 2017].
- ⁶ <https://www.bharian.com.my/node/137736> [15 Oktober 2017].
- ⁷ Satvinder S. Juss, The Ashgate Research Companion to Migration Law, Theory dan Policy, 2013, p. 518.
- ⁸ SUHAKAM, Laporan Tahunan SUHAKAM 2016, <http://www.suhakam.org.my/ms/pusat-media/sumber/laporan-tahunan/hal.10>
- ⁹ http://www.mef.org.my/MEFITN/MMalaysia09_0201.pdf [15 Oktober 2017]
- ¹⁰ http://www.utusan.com.my/utusan/info.asp?y=2000&dt=0301&pub=utusan_malaysia&sec=Rencana&pg=ot_02.htm [25 Oktober 2017]
- ¹¹ Brian Keeley, International Migration: The human face of globalisation, 2009, p.91-15
- ¹² <http://www.sinarharian.com.my/nasional/jumlah-pekerja-asing-menurun-1.762889> [15 Oktober 2017]
- ¹³ <https://www.hmetro.com.my/mutakhir/2017/07/244763/33-juta-penduduk-malaysia-warga-asing> [15 Oktober 2017]
- ¹⁴ http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=bm_publication&pg=bm_ar&ac=23&bm [3 November 2017]
- ¹⁵ http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=bm_publication&pg=bm_ar&ac=39&bm [3 November 2017]
- ¹⁶ <http://www.mstar.com.my/lain-lain/rencana/2014/11/14/suruhanjaya-pekerja-asing/> [3 November 2017]
- ¹⁷ <http://www.mstar.com.my/lain-lain/rencana/2014/11/14/suruhanjaya-pekerja-asing/> [3 November 2017]
- ¹⁸ <http://www.sinarharian.com.my/mobile/nasional/tindakan-tegas-gaji-pekerja-asing-secara-tak-sah1.385356> [3 November 2017]
- ¹⁹ <http://www.utusan.com.my/rencana/masalah-pekerja-asing-di-malaysia-1.436956> [10 Oktober 2017]
- ²⁰ <http://www.mstar.com.my/lain-lain/rencana/2014/11/14/suruhanjaya-pekerja-asing/> [3 November 2017]

- ²¹ <http://www.utusan.com.my/berita/nasional/jumlah-pekerja-asing-bakal-melebihi-pekerja-tempatan1.189024> [3 November 2017]
- ²² <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2017/07/306310/lebih-17j-pekerja-asing-sah-di-malaysia> [3 November 2017]
- ²³ <http://www.moha.gov.my/index.php/ms/bahagian-pa-maklumat-perkhidmatan> [4 November 2017]
- ²⁴ www.mstar.com.my/berita/berita-semasa/2017/01/19/pekerja-asing/ [5 November 2017]
- ²⁵ <https://www.bharian.com.my/node/125042> [5 November 2017]
- ²⁶ <http://www.mstar.com.my/berita/berita-semasa/2017/01/19/pekerja-asing/> [5 November 2017]
- ²⁷ http://www.data.gov.my/data/ms_MY/dataset/jumlah-pekerja-asing-plks-aktif-mengikutsektor/resource/5547f78e-23d9-4536-9f34-9dbb9a8f4fa2?inner_span=True [5 November 2017]
- ²⁸ <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2017/09/327690/38880-pendatang-diusir-sejak-januari> [5 Januari 2017]
- ²⁹ <http://www.themalaysianinsight.com/bahasa/s/7738/> [5 November 2017]
- ³⁰ Jabatan Statistik Malaysia, Current Population, Estimates 2016-2017, https://www.dosm.gov.my/v1/index.php?r=column/cthemeByCat&cat=155&bul_id=1d1UTFZazd5ajJiRWFHNDduOXFFQT09&menu_id=L0pheU43NWJwRWVVSZklWdzQ4TlhUUT09 (Akses 17 Feb.2018)
- ³¹ Kanopathy, 2008, "Controlling Irregular Migration: The Malaysian Experience." Kertas kerja dibentangkan di Regional Symposium on Managing Labour Migration in East Asia at Singapore, hlm. 21-23
- ³² <http://www.feldaglobal.com/fgv-optimis-atasi-kekurangan-pekerja-ladang-dengan-segera/> [3 Disember 2017]
- ³³ <http://www.utusan.com.my/berita/nasional/ke-apa-perlu-pekerja-asing-1.375290> [3 Disember 2017]
- ³⁴ <http://www.sinarharian.com.my/mobile/nasional/2-2-juta-warga-asing-kerja-di-malaysia-sejuta-dalamproses-pemutihan-1.112219> [3 Disember 2017]
- ³⁵ <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/ekonomi-negara-bergantung-pekerja-warga-asing-katakazananah-486523> [3 Disember 2017]
- ³⁶ http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=bm_publication&pg=bm_ar&ac=23&bm [3 Disember 2017]
- ³⁷ http://www.bnm.gov.my/index.php?ch=bm_publication&pg=bm_ar&ac=23&bm [3 Disember 2017]
- ³⁸ Mohamad Fauzi Sukimi, Muhd Ridwan Sarifin, Negara, Undang-undang, dan tenaga kerja asing: antara ideal dan reality di Malaysia, 2014, p. 102
- ³⁹ <http://www.moha.gov.my/index.php/ms/pengegalan-perkhidmatan-pengurusanpekerjaasing> [5 November 2017]
- ⁴⁰ Pekerja Asing - Jabatan Imigresen Malaysia, www.imi.gov.my/index.php/ms/perkhidmatan.../pekerja-asing
- ⁴¹ Alfred Charles, A-Z Employment Practice Malaysia, 1st edition, 2004, p. 276
- ⁴² <http://www.moh.gov.my/index.php/pages/view/369> [7 Disember 2017]
- ⁴³ http://htar.moh.gov.my/index.php?option=com_content&view=article&id=493&catid=11&Itemid=201&lang=en [7 Disember 2017]
- ⁴⁴ <https://ahyhouseholdtradingmarketing.wordpress.com/ketahui-hak-anda-undang-undang-buruh/> [7 Disember 2017]
- ⁴⁵ Hapriza Ashari, Undang-Undang Pekerjaan, Huraian dan Panduan terhadap Akta Kerja 1955, 2004, p. 12
- ⁴⁶ <http://abmselatan.com.my/program-akreditasi-kemahiran-cidb/> [7 Disember 2017]
- ⁴⁷ Jabatan Imigresen, 2013 7 Utusan Malaysia, 8 Julai 2008
- ⁴⁸ Utusan Malaysia, 3 April 2009 9 Utusan Malaysia, 11 Disember 2009 10 Suffian Abu Bakar. ARKIB. 07 Disember 2011. Kesan kebanjiran 'Awang Hitam.' Utusan Malaysia. Online. http://ww1.utusan.com.my/utusan/info.asp?y=2011&dt=1207&pub=Utusan_Malaysia&ec=Rencana&pg=re_01.htm [6 Januari 2016].
- ⁴⁹ Rusniah Ahmad, Mohamed Naiem Ajis & Saadon Awang, Permasalahan Pendatang Tanpa Izin di Malaysia dari aspek social dan Perundangan (Problems Pertaining to the Social and Legal Aspects of Illegal Immigrants in Malaysia), 26 KANUN (2) Dis. 2014. <http://jurnalkanun.dbp.my/wordpress/wp-content/uploads/2014/11/2-Permasalahan-PATI.pdf>
- ⁵⁰ RM30.2 juta dibelanja usir PATI http://ww1.utusan.com.my/utusan/info.asp?y=2009&dt=1211&pub=Utusan_Malaysia&sec=Parlimen&pg=pa_01.htm (20 Feb.2018)
- ⁵¹ <http://www.sinarharian.com.my/nasional/kemasukan-pekerja-asing-bukti-ekonomi-pesat-1.485736> [14 Disember 2017]
- ⁵² Kong See Hoh, Foreign workers in 3D sectors leaving the country in droves; <http://www.Thesundaymail.com/news/2017/09/05/foreign-workers-3d-sectors-leaving-country-droves>
- ⁵³ <http://www.beritadaily.com/malaysia-sebenarnya-terdesak-perlukan-pendatang-asing/> [14 Disember 2017]
- ⁵⁴ <http://www.sinarharian.com.my/nasional/tenaga-kerja-malaysia-digesa-sertai-sektor-pembinaan-1.522019> [14 Disember 2017]
- ⁵⁵ <http://www.sinarharian.com.my/nasional/penganggur-tidak-ceburi-kerja-berat-1.775835> [14 Disember 2017]
- ⁵⁶ <http://www.kosmo.com.my/k2/varia/petani-tanah-tinggi-kekurangan-pekerja-1.291549> [14 Disember 2017]
- ⁵⁷ https://www.mier.org.my/newsarticles/archives/DrZul20_06_2016.pdf [14 Disember 2017]
- ⁵⁸ <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/tenaga-kerja-asing-tidak-berkemahiran-penuhi-industribinaayang-semakin-rancak-118628> [14 Disember 2017]
- ⁵⁹ Mohamad Naufal Mohamad Idris, Jumlah pekerja asing menurun, <http://www.sinarharian.com.my/mobile/nasional/jumlah-pekerja-asing-menurun-1.762889>, 27 November 2017
- ⁶⁰ <http://www.pressreader.com/malaysia/berita-harian5831/20161020/281543700454860> [14 Disember 2017]
- ⁶¹ Brian Keeley, International Migration: The human face of globalisation, 2009, p.70
- ⁶² <https://www.roketkini.com/2016/03/24/kiriman-wang-pekerja-asing-ke-negara-asal-meningkat-jejasekonomi-malaysia/> [14 Disember 2017]
- ⁶³ <http://www.utusan.com.my/berita/parlimen/rm34-7b-kiriman-wang-ke-luar-negara-1.201389> [14 Disember 2017]
- ⁶⁴ <http://www.utusan.com.my/berita/parlimen/rm34-7b-kiriman-wang-ke-luar-negara-1.201389> [14 Disember 2017]; <https://www.scribd.com/document/355257532/Pekerja-Asing> [14 Disember 2017]
- ⁶⁵ <https://www.scribd.com/document/355257532/Pekerja-Asing> [14 Disember 2017]
- ⁶⁶ http://ww1.utusan.com.my/utusan/info.asp?y=2009&dt=0326&sec=Ekonomi&pg=ek_08.htm [14 Disember 2017]
- ⁶⁷ <http://m.utusan.com.my/rencana/utama/amaran-demi-amarantentang-pekerja-asing-1.431635> [14 Disember 2017]
- ⁶⁸ <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/ahmad-zahid-cabar-anak-muda-malaysia-kerja-3d-jika-tolak-kemasukan-pekerja-asing-94319> [14 Disember 2017]
- ⁶⁹ <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/golongan-muda-minat-kerja-3d-namun-tiada-peluang-94553> [14 Disember 2017]
- ⁷⁰ <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/anak-muda-tidak-minat-kerja-kotor-sukar-bahaya-netizenberbelah-bahagi-94440> [14 Disember 2017]
- ⁷¹ <http://www.utusan.com.my/berita/jenayah/perkampungan-haram-warga-asing-digempur-1.30081> [16 Disember 2017]
- ⁷² <http://www.sinarharian.com.my/edisi/pahang/mps-robok-347-rumah-setinggalan-warga-asing-1.175569> [16 Disember 2017]
- ⁷³ <http://www.sinarharian.com.my/edisi/selangor-kl/penduduk-bimbang-penempatan-setinggalan-wargaasing-1.598035> [16 Disember 2017]
- ⁷⁴ <https://www.hmetro.com.my/node/118346> [16 Disember 2017]
- ⁷⁵ <http://www.kosmo.com.my/negara/bengkel-senjata-api-haram-ditemui-di-rumah-kongsi-1.566422> [16 Disember 2017]

- ⁷⁶ <https://www.sayangSabah.com/operasi-merobohkan-rumah-haram-di-sembulan/> [16 Disember 2017]
- ⁷⁷¹ <http://malaysiandigest.com/bahasa-malaysia/588371-eksklusif-dengan-gambar-penduduk-tempatan-dedah-masalah-warga-asing-di-flat-abdullah-hukum-sejak-belasan-tahun-lalu.html> [16 Disember 2017]
- ⁷⁸ <https://www.pressreader.com/malaysia/berita-harian5831/20171011/281655370292942> [16 Disember 2017]
- ⁷⁹ New Straits Times, 30 Julai 1992 12 Utusan Malaysia, 2 Mei 2008 13 Utusan Malaysia, 2 Februari 2002 14 AHM Zehadul, Mohd Asri Abdullah & Mohd Isa Bakar, 1999, *Foreign Workers in Malaysia: Issues and Implications*. Kuala Lumpur: Utusan Publications and Distributors Sdn Bhd, hlm. 77; Berita Harian, 14 Mei 2008; <https://mazlan66.wordpress.com/2009/04/11/kes-jenayah-oleh-pendatang-asing/> [16 Disember 2017]
- ⁸⁰ <http://malaysiandigest.com/bahasa-malaysia/588371-eksklusif-dengan-gambar-penduduk-tempatandedah-masalah-warga-asing-di-flat-abdullah-hukum-sejak-belasan-tahun-lalu.html> [16 Disember 2017] 95 <https://www.pressreader.com/malaysia/berita-harian5831/20171011/281655370292942> [16 Disember 2017]; <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2017/08/307639/sistem-biometrik-saring-kesihatanpekerja-asing> [16 Disember 2017]
- ⁸¹ <https://www.bharian.com.my/node/61541> [16 Disember 2017]
- ⁸² <https://www.bharian.com.my/node/61541> [16 Disember 2017]
- ⁸³ http://www1.utusan.com.my/utusan/info.asp?y=2011&dt=0411&pub=Utusan_Malaysia&sec=Rencana&pg=re_01.htm [16 Disember 2017]
- ⁸⁴ Alfred Charles, *A-Z Employment Practice Malaysia*, 2nd edition, 2009, p. 241
- ⁸⁵ Rusniah Ahmad, Mohamed Naiem Ajis & Saadon Awang, *Permasalahan Pendatang Asing Tanpa Izin Di Malaysia Dari Aspek Sosial Dan Perundangan*; [Jurnalkanun.Dbp.My/Wordpress/Wp.../2-Permasalahan-Pati.Pdf](http://jurnalkanun.dbp.my/wordpress/Wp.../2-Permasalahan-Pati.Pdf).
- ⁸⁶ <http://www.sinarharian.com.my/semasa/lebih-9-000-kes-jenayah-libatkan-warga-asing-1.333225> [16 Disember 2017]
- ⁸⁷ <https://www.roketkini.com/2014/11/26/kes-bunuh-di-kalangan-warga-asing-meningkat-apa-tindakanpolis/> [18 Disember 2017]
- ⁸⁸ <http://www.mstar.com.my/berita/berita-semasa/2011/06/14/edaradadah-72-warga-asing-dihukum-mati/> [16 Disember 2017]
- ⁸⁹ <https://mazlan66.wordpress.com/2009/04/11/kes-jenayah-oleh-pendatang-asing/> [16 Disember 2017]
- ⁹⁰ Clifford Lo, *Malaysia-based romance scammers who duped Hongkongers out of HK\$30 million arrested*, <https://www.thestar.com.my/news/regional/2017/11/02/malaysiabased-romance-scammers-who-duped-hongkongers-out-of-hk30-million-arrested/>; <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/bendung-segera-jenayah-warga-asing-50226> [16 Disember 2017]
- ⁹¹ <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/kumpulan-gangster-dididangi-warga-asing-di-pasar-borongkl-dikenal-pasti-162098> [18 Disember 2017]
- ⁹² <https://mazlan66.wordpress.com/2009/04/11/kes-jenayah-oleh-pendatang-asing/> [16 Disember 2017]
- ⁹³ <https://www.malaysiakini.com/news/385913> [18 Disember 2017]
- ⁹⁴ Ahm Zehadul, Mohd Asri Abdullah And Mohd Isa Bakar, 1999. *Foreign Workers In Malaysia: Issues And Implications*. Kuala Lumpur: Utusan Publications And Distributors Sdn Bhd
- ⁹⁵ Kicinger, Anna, 2004. "International Migration as a Non-Traditional Security Threat and the EU Responses to this Phenomenon". *Kertas kerja dibentangkan di The 7th New Faces Conference: Competitive or Complementary? NATO and EU Security Within An Ever Larger Europe*, Berlin, 810 Oktober 2004, hlm. 8-9
- ⁹⁶ Liow, J.C., 2007, "Malaysia's Approach to Indonesian Migrant Labour" dlm. *Mely Caballero Anthony, Ralf Emmers and Amitav Acharya (eds.) Non-Traditional Security in Asia: Dilemmas in Securitization*. Hampshire: Ashgate Publishing Limited, hlm. 41
- ⁹⁷ Rusniah Ahmad, Mohamed Naiem Ajis & Saadon Awang, *Permasalahan Pendatang Tanpa Izin di Malaysia dari aspek social dan Perundangan (Problems Pertaining to the Social and Legal Aspects of Illegal Immigrants in Malaysia)*, 26 KANUN (2) Dis. 2014. <http://jurnalkanun.dbp.my/wordpress/wp-content/uploads/2014/11/2-Permasalahan-PATI.pdf>
- ⁹⁸ Mohamad Fauzi Sukimi, Muhd Ridhwan Sarifin, Negara, Undang – undang, dan tenaga kerja asing : antara ideal dan reality di Malaysia, *GEOGRAFIA OnlineTM Malaysian Journal of Society and Space* 10 issue 1 (101-109) 101 © 2014, ISSN 2180-2491

RUJUKAN

- Akta Antipemerdagangan Orang dan Antipenyeludupan Migran. 2007. Kuala Lumpur: International Law Book Services.
- Akta Imigresen 1959/1963 (Akta 155) dan Peraturan-Peraturan Lembaga Penyelidikan Undang-Undang. Kuala Lumpur: International Law Book Services.
- Akta Pekerjaan. 1955. Kuala Lumpur: International Law Book Services.
- Akta Penjara. 1995. (Akta 537). Kuala Lumpur: International Law Book Services.
- AHM Zehadul, Mohd Asri Abdullah & Mohd Isa Bakar. 1999. *Foreign Workers in Malaysia: Issues and Implications*. Kuala Lumpur: Utusan Publications and Distributors Sdn Bhd.
- Brian Keeley, *International Migration: The human face of globalisation*, 2009.
- Charles, A. 2004. *A-Z Employment Practice Malaysia*. 1st edition.
- Charles, A. 2009. *A-Z Employment Practice Malaysia*. 1st edition.
- Lo, C. *Malaysia-based romance scammers who duped Hongkongers out of HK\$30 million arrested*, <http://www.scmp.com/news/hong-kong/law-crime/article/2118156/malaysia-based-romance-scammers-who-duped-hong-kong-women>
- Gina Clayton, *Immigration and Asylum Law*, 3rd edition, 2008.
- Hapriza Ashari, *Undang – Undang Pekerjaan, Huraian dan Panduan terhadap Akta Kerja 1955, 2004*. <http://abmselatan.com.my/program-akreditasi-kemahiran-cidb/>
- <http://berita.mediacorp.sg/mobilem/singapore/isu-pekerja-asing-s-pura/2448788.html>
- http://htar.moh.gov.my/index.php?option=com_content&view=article&id=493&catid=11&Itemid=201&lang=en
- <http://mhhttp://malaysiandigest.com/bahasa-malaysia/588371-eksklusif-dengan-gambar-penduduktempatan-dedah-masalah-warga-asing-di-flat-abdullah-hukum-sejak-belasan-tahun-lalu.html>
- http://www1.utusan.com.my/utusan/Dalam_Negeri/20131005/dn_34/Malaysia-iktirafsumbangan-pekerja-asing-bangunkan-negara
- http://www1.utusan.com.my/utusan/info.asp?y=2000&dt=0301&pub=utusan_malaysia&sec=Rencana&pg=ot_02.htm
- http://www1.utusan.com.my/utusan/info.asp?y=2009&dt=0326&sec=Ekonomi&pg=ek_08.htm
- http://www1.utusan.com.my/utusan/info.asp?y=2011&dt=0411&pub=Utusan_Malaysia&sec=Rencana&pg=re_01.htm
- <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/ahmad-zahid-cabar-anak-muda-malaysia-kerja3d-jika-tolak-kemasukan-pekerja-asing-94319>
- <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/anak-muda-tidak-minat-kerja-kotor-sukarbahaya-netizen-berbelah-bahagi-94440>

- <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/bendung-segera-jenayah-warga-asing-50226>
- <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/ekonomi-negara-bergantung-pekerja-wargaasing-kata-khazanah-48652>
- <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/golongan-mudaminat-kerja-3d-namun-tiadapeluang-94553>
- <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/kumpulan-gangster-didangi-warga-asing-dipasar-borong-kl-dikenal-pasti-162098>
- <http://www.astroawani.com/berita-malaysia/tenaga-kerja-asing-tidak-berkemahiran-penuhiindustri-binaan-yang-semakirancak-118628>
- <http://www.beritadaily.com/malaysia-sebenarnya-terdesak-perlukan-pendatang-asing/>
- <http://www.bnmgov.my/index.php?ch=publication&pg=ar&ac=23&bm>
- <http://www.bnmgov.my/index.php?ch=publication&pg=ar&ac=39&bm>
- http://www.data.gov.my/data/ms_MY/dataset/jumlah-pekerja-asing-plks-aktif-mengikutsektor/resource/5547f78e-23d9-4536-9f34-9dbb9a8f4fa2?inner_span=True
- <http://www.feldaglobal.com/fgv-optimis-atasi-kekurangan-pekerja-ladang-dengan-segera/>
- <http://www.immigration.ca/who-qualifies-for-canadian-permanent-residence-skilled-workerimmigration/>
- http://www.immi-moj.go.jp/newimmiact_3/en/system/index.html
- <http://www.independent.co.uk/news/business/news/japan-permanent-residency-rules-skilled-foreign-workers-lure-global-talent-ministry-justice-a7616426.html>
- <http://www.kosmo.com.my/negara/bengkel-senjata-api-haram-ditemui-di-rumah-kongsi1.566422>
- <http://www.mef.org.my/MEFITN/MMMalaysia090201.pdf>
- <http://www.moh.gov.my/index.php/pages/view/369>
- <http://www.moha.gov.my/index.php/ms/bahagian-pa-maklumat-perkhidmatan>
- <http://www.moha.gov.my/index.php/ms/pengenalan-perkhidmatan-pengurusanpekerjaasing>
- <http://www.mom.gov.sg/passes-and-permits/work-permit-for-foreign-worker/sectorspecific-rules/work-permit-conditions>
- <http://www.mondaq.com/canada/x/587688/work+visas/Canada+Streamlines+Work+Permit+Process+For+Talented+Skilled+Foreign+Workers>
- <http://www.mstar.com.my/berita/berita-semasa/2011/06/14/edar-dadah-72-warga-asingdihukum-mati/>
- <http://www.mstar.com.my/berita/berita-semasa/2017/01/19/pekerja-asing/>
- <http://www.mstar.com.my/lain-lain/rencana/2014/11/14/suruhanjaya-pekerja-asing/>
- <http://www.mstar.com.my/lain-lain/rencana/2014/11/14/suruhanjaya-pekerja-asing/>
- <http://www.sinarharian.com.my/edisi/pahang/mps-robok-347-rumah-setinggalan-warga-asing1.175569>
- <http://www.sinarharian.com.my/edisi/selangor-kl/penduduk-bimbang-penempatansetinggalan-warga-asing-1.598035>
- <http://www.sinarharian.com.my/global/lebih-1-3-juta-pekerja-asing-di-singapura-1.305085>
- <http://www.sinarharian.com.my/mobile/nasional/2-2-juta-warga-asing-kerja-di-malaysiajesejuta-dalam-proses-pemutihan-1.112219>
- <http://www.sinarharian.com.my/mobile/nasional/tindakan-tegas-gaji-pekerja-asing-secaratak-sah-1.385356>
- <http://www.sinarharian.com.my/nasional/jumlah-pekerja-asing-menurun-1.762889>
- <http://www.sinarharian.com.my/nasional/kemasukan-pekerja-asing-bukti-ekonomi-pesat1.485736>
- <http://www.sinarharian.com.my/nasional/tenaga-kerja-malaysia-digesa-sertai-sektor-pembinaan-1.522019>
- <http://www.sinarharian.com.my/semasa/lebih-9-000-kes-jenayah-libatkan-warga-asing1.333225>
- <http://www.themalaysianinsight.com/bahasa/s/7738/>
- <http://www.utusan.com.my/berita/jenayah/perkampungan-haram-warga-asing-digempur1.30081>
- <http://www.utusan.com.my/berita/nasional/bangladesh-lulus-mou-hantar-1-5-juta-pekerjake-malaysia-1.188657>
- <http://www.utusan.com.my/berita/nasional/jumlah-pekerja-asing-bakal-melebihi-pekerjatempatan-1.189024>
- <http://www.utusan.com.my/berita/nasional/kenapa-perlu-pekerja-asing-1.375290>
- <http://www.utusan.com.my/berita/nasional/tenaga-kerja-profesional-diperakui-1.26447>
- <http://www.utusan.com.my/berita/parlimen/rm34-7b-kiriman-wang-ke-luar-negara-1.201389>
- <http://www.utusan.com.my/rencana/masalah-pekerja-asing-dimalaysia-1.436956>
- <https://ejournal.um.edu.my/index.php/jati/article/view/6193/3895>
- <https://mazlan66.wordpress.com/2009/04/11/kes-jenayah-oleh-pendatang-asing/>
- <https://mytn50.com/>
- <https://singaporelegaladvice.com/law-articles/how-to-hire-foreign-workers-in-singapore/>
- <https://torontolife.com/city/life/dear-americans-moving-canada-hard/>
- <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2017/07/306310/lebih-17j-pekerja-asing-sahdi-malaysia>
- <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2017/08/307639/sistem-biometrik-saringkesihatan-pekerja-asing>
- <https://www.bharian.com.my/berita/nasional/2017/09/327690/38880-pendatang-diusirsejak-januari>
- <https://www.bharian.com.my/node/125042>
- <https://www.bharian.com.my/node/137736>
- <https://www.bharian.com.my/node/52819>
- <https://www.bharian.com.my/node/61541>
- <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-02-23/why-immigrant-shy-japan-is-luringforeign-workers-quicktake-q-a>
- <https://www.canadavisa.com/foreign-workers-individuals-work-permits.html>
- <https://www.canadianvisaexpert.com/canadian-immigration-goals-for-2017-announced/>
- <https://www.equaltimes.org/japan-s-migrant-worker-challenge#.Wkk48FWWaM8>
- <https://www.hmetro.com.my/node/118346>
- <https://www.investinontario.com/spotlights/canada-ranks-among-worlds-most-peacefulnations>
- <https://www.japantimes.co.jp/news/2017/01/27/national/foreign-workers-japan-hit-1-million-mark-first-time-last-autumn-ministry/#.Wkk8U1WWaM8>
- <https://www.malaysiakini.com/news/385913>
- https://www.mier.org.my/newsarticles/archives/pdf/DrZul20_06_2016.pdf
- <https://www.nytimes.com/2017/02/10/business/japan-immigrants-workers-trump.html>

- <https://www.pressreader.com/malaysia/berita-harian5831/20161020/281543700454860>
- <https://www.pressreader.com/malaysia/berita-harian5831/20171011/281655370292942>
- <https://www.rankingthebrands.com/The-Brand-Rankings.aspx?rankingID=33>
- <https://www.reuters.com/article/us-japan-companies-foreigners/japan-inc-supports-bringing-in-low-skilled-foreign-labor-reuters-poll-idUSKCN0S92UQ20151016>
- <https://www.roketkini.com/2014/11/26/kes-bunuh-di-kalangan-warga-asing-meningkat-apatindakan-polis/>
- <https://www.roketkini.com/2016/03/24/kiriman-wang-pekerja-asing-ke-negara-asalmeningkat-jejias-ekonomi-malaysia/>
- <https://www.sayangsabah.com/operasi-merobohkan-rumah-haram-di-sembulan/>
- <https://www.scribd.com/document/355257532/Pekerja-Asing>
- <https://www.thestar.com.my/news/regional/2017/11/02/malysiabased-romance-scammers-who-duped-hongkongers-out-of-hk30-million-arrested/>
- Hugo, G.J. 1993. "Indonesian Labor Migration To Malaysia: Trends And Policy Implications" dlm. *Southeast Asian Journal of Social Science*.
- Intan Suria Hamzah, Sity Daud, *Implikasi Kemasukan Pekerja Asing Di Malaysia: Suatu Tinjauan Awal*, 2016, p. 71
- Kanapathy. 2006. "Migrant Workers In Malaysia: An Overview." Kertas kerja dibentangkan di The Workshop on an East Asian Cooperation Framework for Migrant Labour, Kuala Lumpur, Malaysia, 6-7 Disember.
- Kanapathy. 2008. "Controlling Irregular Migration: The Malaysian Experience." Kertas kerja dibentangkan di Regional Symposium on Managing Labour Migration in East Asia at Singapore.
- Koser K. 2007. *International Migration: A Very Short Introduction*, New York: Oxford University Press
- Mohamad Fauzi Sukimi, Muhd Ridhwan Sarifin, Negara, Undang-undang, dan tenaga kerja asing: antara ideal dan reality di Malaysia, *GEOGRAFIA OnlineTM Malaysian Journal of Society and Space* 10 issue 1 (101-109) 101 © 2014, ISSN 2180-2491
- Nor Aini & Goh Lea Koon. 2009. "Kesan Globalisasi Terhadap Kemiskinan." Dlm. *Ekonomi Malaysia Ke Arah Pembangunan Seimbang*. Penyunting. Nor Aini & IshakYussof. Bangi: Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia.
- "Pelancong Asing Pembawa HIV" dlm. *Utusan Malaysia*, 2 Februari 2002.
- "Pendatang Asing Guna Dokumen Palsu Mohon Tentera" dlm. *Berita Harian*, 14 Mei 2008.
- "RM 30.2 Juta Kos Usir PATI" dlm. *Utusan Malaysia*, 11 Disember 2009.
- Rusniah Ahmad, Mohamed Naiem Ajis & Saadon Awang, *Permasalahan Pendatang Tanpa Izin di Malaysia dari aspek social dan Perundangan (Problems Pertaining to the Social and Legal Aspects of Illegal Immigrants in Malaysia)*, 26 KANUN (2) Dis. 2014. <http://jurnalkanun.dbp.my/wordpress/wp-content/uploads/2014/11/2-Permasalahan-PATI.pdf>
- Satvinder S. Juss, *The Ashgate Research Companion to Migration Law, Theory dan Policy*, 2013.
- SUHAKAM, Laporan Tahunan SUHAKAM 2016, <http://www.suhakam.org.my/ms/pusat-media/sumber/laporan-tahunan/hal.10>
- Sumber dari temubual bersama Encik Anuar Samsudin, Juruteknik Mesin, High Progress Machinery Sdn Bhd
- Sumber dari temubual bersama Encik Mohd Rofaie, Pengurus, SM Racing Sdn Bhd
- Sumber dari temubual bersama Puan Syahida Samsudin, Pembantu Pentadbiran, MRB Trading.utusan.com.my/rencana/utama/amaran-demi-amaran-tentang-pekerja-asing1.431635
- Zulaity Zulkiffli. "Estimate of HIV Carriers" dlm. *New Strait Times*, July 30, 1992.
- Zulaity Zulkiffli. "Pekerja Ladang Kurang Sedar Bahaya HIV" dlm. *Utusan Malaysia*, 2 Mei 2008.
- Zulaity Zulkiffli. "RM 11.6 Juta Kos Pengusiran PATI Tahun Lalu" dlm. *Utusan Malaysia*, 3 April 2009.
- Rohani Abdul Rahim
Fakulti Undang-Undang
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM Bangi, Selangor
Emel: rar@ukm.edu.my
- Muhammad Amin Nasrin Mohd Zuki
Fakulti Undang-Undang,
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM Bangi, Selangor
Emel: mohammad aminnasrin @usim.edu.my
- Mohamad Roashaaree Ab Rahim,
Fakulti Undang-Undang
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM Bangi, Selangor
Emel: p88616@siswa.ukm.edu.my
- Aiman Aizuddin Junaidi
Fakulti Undang-Undang
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM Bangi, Selangor
Emel: datoaimanjunaidy@gmail.com
- Mohd Shukor Abdul Mumin
Fakulti Undang-Undang
Universiti Kebangsaan Malaysia
43600 UKM Bangi, Selangor
Emel: msabdulmumin@gmail.com

